

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KOMISIONERI PËR MBROJTJEN NGA DISKRIMINIMI

Nr. 165 Prot.

Tiranë, më 21 . 01 . 2025

V E N D I M

Nr. 21, datë 21 . 01 . 2025

Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi¹ është krijuar dhe funksionon në bazë të ligjit nr. 10221, datë 04.02.2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, i ndryshuar², si institucion i pavarur, i cili siguron mbrojtje efektive nga diskriminimi, si dhe çdo formë sjelljeje që e nxit atë.

Mbështetur në nenin 32, pika 1, shkronja “c”, të LMD-së, ku përcaktohet se: “Komisioneri ka kompetencë të kryejë hetime administrative pas marrjes së informacionit të besueshëm për shkelje të këtij ligji”, si dhe nisur nga transmetimi i emisionit “Opinion”, më datë 22.05.2024, në kanalin televiziv kombëtar Klan³, lidhur me gjuhën e përdorur nga z. A. H, njëri nga të ftuarit në panel, gjatë diskutimeve mbi tematikën e emisionit: “Pro dhe kundër martesave të të njëtit seks”, kryesisht kundërshtarëve të fesë islame, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi mbështetur në ligjin nr. 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, ka filluar procedurat për ndjekjen kryesisht të çështjes⁴.

Në përfundim të shqyrtimit të çështjes, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi⁵,

K O N S T A T O I:

¹ Në vijim do t’i referohemi me akronimin KMD ose Komisioneri.

² Në vijim do t’i referohemi me akronimin LMD.

³ <https://www.youtube.com/watch?v=fSMshJzv-Lw>

⁴ Bazuar në Urdhrin datë 23.05.2024 “Për fillimin e procedurave për ndjekjen “ex officio”, të çështjes së gjuhës së përdorur nga z. A.H kundërshtarëve të fesë islame, gjatë diskutimeve në panelin e të ftuarve, në emisionin “Opinion”, në TV Klan, mbi tematikën “Pro dhe kundër martesave të të njëtit seks”

⁵ Në vijim do t’i referohemi me akronimin KMD.

I. Parashtrimi i fakteve.

Nisur nga transmetimi i emisionit “Opinion”, më datë 22.05.2024, në kanalin televiziv kombëtar Klan⁶, lidhur me gjuhën e përdorur nga z. A. H, njëri nga të ftuarit në panel, gjatë diskutimeve mbi tematikën e emisionit: “Pro dhe kundër martesave të të njëtit seks”, kryesisht kundërshtarëve të fesë islame, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi mbështetur në ligjin nr. 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, ka filluar procedurat për ndjekjen kryesisht të çështjes⁷.

Në lidhje me tematikën e shtruar për diskutim, indicia u mor nga ceremonia e lidhjes kurorë të dy aktivisteve gra, organizuar në terracën e Bashkisë së Tiranës.

Nisur nga gjuha dhe terminologjia e përdorur nga z. H gjatë diskutimeve të tij në këtë emision, Komisioneri ka vlerësuar se ekziston dyshimi i arsyeshëm se, termat dhe gjuha e përdorur ka konotacion negativ, paragjykes dhe diskriminues, kundërshtarëve të fesë islame, duke cituar, ndër të tjera, se:

“Sot feja në Shqipëri po përpiqet të fitojë pikë nëpërmjet diskriminimit, vuajtjes, urrejtjes...po i diskriminon ja p.sh dy zonjatdhe po i shtyn njerëzit, po krijon intolerancë në një shoqëri që sot vuan nga probleme të jashtëzakonshme. Nuk është kjo vuajtja e Shqipërisë, dy nënat, ato janë në të drejtën e tyre. Vuajtja e Shqipërisë dhe e shqiptarëve, e di cila është? Që ne përballemi me rritje çmimesh, me vjedhje galopante, me korrupsion galopant, dhe feja, nuk ka guxim të dalë t’i denoncojë këto fenomene që shkatërrojnë njerëzimin kudo në botë, jo vetëm këtu, por kanë kurajon dhe duan të përfitojnë politikisht në kurriz të komunitetit LGBT. Pra, i vetmi komunitet që sot i ka mbetur fesë, si target, ka mbetur komuniteti LGBT.

...Mu duk e tmerrshme deklarata e Myftinisë, me thënë të drejtën, sepse për herë të parë po lexoj që Islami politik, ai që ka nxitur terrorizmin anë e mbanë botës...islami që edhe sot e kësaj dite i shpie njerëzit në vrasje masive... ..shiko Sirinë, Afganistanin...cfatë janë talebanët, a janë muslimanë talebanët? Islam politik është ai.

Ja po lexoj deklaratën: “Ne, këshillojmë dhe u bëjmë thirrje institucioneve të jenë të kujdesshëm ndaj ngjarjeve të tilla duke mos u profilizuar në drejtimin e kundërt me pjesën dërrmuese të votuesve dhe taksapaguesve shqiptarë.”

Ku e di Myftinia e Tiranës se ç’a mendojnë taksapaguesit shqiptarë? ...që do të thotë, për herë të parë unë ndjej rrezikun e ekstremizmit të dhunshëm. Ky është ekstremizëm i dhunshëm, çuditërisht se si autoritetet përgjegjëse në Shqipëri nuk kanë reaguar.

⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=fSMshJzv-Lw>

⁷ Bazuar në Urdhrin Nr. 81, datë 23.05.2024 “Për fillimin e procedurave për ndjekjen “ex officio”, të çështjes së gjuhës së përdorur nga z. A. H kundërshtarëve të fesë islame, gjatë diskutimeve në panelin e të ftuarve, në emisionin “Opinion”, në TV Klan, mbi tematikën “Pro dhe kundër martesave të të njëtit seks”.

...ky është një diskurs politik, dhe në qoftë se ka një reagim që e shikoj si të rrezikshëm, që i shtyn njerëzit tashmë drejt ekstremizmit, është ky reagim, dhe kjo kërkon padiskutim përfshirjen e autoriteteve publike.

...Shqipëria ka patur 200 luftëtarë në Siri...ky është Islami politik...dërgon gruan, dërgon fëmijët aty të luftojnë...”

II. Procedura e ndjekur nga Komisioneri

Në zbatim të parashikimeve ligjore, të përcaktuara në nenet 32 dhe 33, të ligjit nr. 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi ka shqyrtuar çështjen duke ndërmarrë hapat si më poshtë:

1. Në lidhje me çështjen e iniciuar, Komisioneri, nëpërmjet shkresave me nr. 812/1 prot., dhe 812/2 prot., datë 24.05.2024, në ndjekje të procedurës hetimore ka kërkuar:
 - Nga ana e Televizionit Klan, të depozitojë në cilësi prove videon e emisionit sipërcituar (ose të linkut zyrtar ku mund të aksesohet); si dhe të merren masa për pezullimin e transmetimit të videos në kanalet zyrtare të TV Klan, deri në daljen me vendimmarrje nga ana e Komisionerit për këtë çështje;
 - Nga ana e z. A. H, të depozitojë parashtrimet dhe qëndrimin e tij, lidhur me gjuhën e përdorur në emisionin objekt analizimi të kësaj çështjeje, duke i komunikuar se Komisioneri do vlerësojë pozitivisht faktin, nëse nga ana e tij do të ndërmerreshin masa të menjëhershme lidhur me rregullimin e situatës së krijuar nga gjuha e përdorur dhe ndjeshmërisë dhe shqetësimit që ka krijuar në publik, dhe veçanërisht tek besimtarët e fesë islame.
- Nëpërmjet shkresës datë 19.06.2024⁸, me lëndë: “Njoftim”, z. H, i drejtohet Komisionerit, duke cituar se:

“Pranë Zyrës që unë drejtoj është paraqitur një njoftim dhe kërkesë për informacion nga ana e Institucionit tuaj, në lidhje me një thënien time në një program televiziv, të cituar në dokument. Për shkak të aspekteve ligjore të çështjes, si dhe faktit që njoftimi është nisur në adresën e gabuar, pra, jo timen personale, por atë të një subjekti juridik, do t’ju isha mirënjohës nëse kërkesën dhe njoftimin e nisni pranë adresës sime postare: xxxxx.

Po në këtë kuadër, meqenëse shoh që në letrën tuaj përmendet edhe Komuniteti Mysliman i Shqipërisë, bazuar në ligjin për informimin dhe të drejtat e garantuara prej tij, do t’ju lutesha që së bashku me letër-kërkesën të pajisem edhe me ankesën e ardhur nga Komuniteti Mysliman apo edhe çdo palë tjetër që mund të jetë ankuar. Kjo kërkesë bëhet edhe në kuadër të transparencës së procesit, sipas kërkesave të ligjit”.

⁸ Protokolluar me nr. 812/3 prot., datë 21.06.2024 pranë Zyrës së KMD-së.

2. Në vijim të shkresës datë 19.06.2024⁹, të z. H, Komisioneri nëpërmjet shkresës me nr. 812/4 prot., datë 26.06.2024, i është drejtuar subjektit duke parashtruar si më poshtë vijon:

“Së pari, ju falenderojmë lidhur me saktësimin e adresës tuaj personale, e cila do të përdoret në vijim të komunikimit me Ju, si dhe evidentojmë faktin se, dërgimi i shkresës me nr. 812/1 prot., datë 24.05.2024, të KMD-së, në adresën e Zyrës që ju drejtoni, është bërë në respektim të përcaktimeve të Kodit të Procedurës Administrative, neni 151 “Vendi i njoftimit”¹⁰”.

Së dyti, sikurse edhe pranoni se jeni njohur me përmbajtjen e shkresës sipërcituar, në të evidentohet në mënyrë të qartë se, çështja e iniciuar nga Komisioneri nuk është bazuar në asnjë ankesë të ardhur nga Komuniteti Mysliman i Shqipërisë, por mbështetur në kompetencat dhe diskrecionin e tij, për ndjekjen kryesisht të çështjes.

Lidhur me sa më sipër, Komisioneri ka nxjerrë Urdhrin datë 23.05.2024 “Për fillimin e procedurave për ndjekjen “ex officio”, të çështjes së gjuhës së përdorur nga z. A. H kundrejt besimtarëve të fesë islame, gjatë diskutimeve në panelin e të ftuarve, në emisionin “Opinion”, në TV Klan, mbi tematikën “Pro dhe kundër martesave të të njëtit seks”, një kopje të të cilit e gjeni bashkëlidhur shkresës”, duke kërkuar njëherësh prej tij, që të paraqiste qëndrimin apo parashtrimet e tij lidhur me çështjen në fjalë.

3. Nëpërmjet shkresës me nr. 690/01 prot., datë 25.06.2024, Tv Klan ka njohur Komisionerin lidhur me qëndrimin e tij, duke parashtruar si vijon:

“Në përgjigje të kërkesës tuaj ardhur pranë TV Klan, bashkëlidhur shkresës po ju vendosim në dispozicion DVD me materialin video që lidhet me emisionin “Opinion”, të datës 22.05.2024.

Në lidhje me debatin e zhvilluar në studio, sqarojmë se, të gjitha pikëpamjet dhe opinionet e shprehura në këtë program janë të folësve dhe nuk pasqyrojnë në asnjë rast pikëpamjet apo qëndrimet e televizionit.

Për sa i përket kërkesës për pezullimin e transmetimit të videos në kanalet zyrtare të Tv Klan, ju konfirmojmë se nga ana jonë janë marrë të gjitha masat e nevojshme”.

⁹ Protokolluar me nr. 812/3 prot., datë 21.06.2024 pranë Zyrës së KMD-së.

¹⁰ 1. Njoftimi bëhet në:

- a) vendbanimin ose vendqëndrimin e marrësit;
- b) çdo vend, ku marrësi ndodhet, përfshirë dhe institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale;
- c) selinë ose çdo vend ku ushtron veprimtarinë marrësi, nëse ky i fundit është person juridik;
- ç) vendin e punës;
- d) vendin e ushtrimit të veprimtarisë ose zyrën e marrësit;
- dh) çdo vend tjetër, i specifikuar dhe i njoftuar paraprakisht nga pala”.

4. Nëpërmjet shkresës me datë 31.07.2024¹¹, z. H, ka njohur Komisionerin me qëndrimin e tij lidhur me gjuhën e përdorur në emisionin, objekt i këtij shqyrtimi administrativ, duke parashtruar si vijon:

“Në vijim të letrës së nisur nga ju, pasi e lexova disa herë, pasi pashë dhe dëgjova me tepër vëmendje të gjithë programin televiziv dhe thëniet e mia gjatë tij, për të cilin akuzohem se kam përdorur gjuhë urrejtjeje, më duhet t’ju vë në dijeni se, as ka qenë dhe as do të jetë ndonjëherë qëllimi im që të përdor gjuhë apo shprehi të urrejtjes përkundrejt kujt do grupi shoqëror apo individ të caktuar. Nëse dikush është ndjerë i fyer apo i diskriminuar nga thëniet e mia gjatë programit, ky nuk ka qenë asnjëherë qëllimi im.

Këtë qëndrim e kam shprehur tepër qartazi sapo ka përfunduar programi televiziv në profilin tim publik në Facebook, ku në orët e hershme të datës 23 maj, kam shkruar publikisht për të gjithë ndjekësit dhe të interesuarit:

“Në lidhje me debatin e sotëm tek Opinion, meqenëse e shoh që thëniet e mia janë nxjerrë jashtë kontekstit - dhe me të drejtë miq, kolegë dhe njerëz të mirë, më kanë shkruar për këtë çështje - në vijim edhe të debatit të martësës së dy zonjave, besimet fetare duhet të ndalojnë njëherë e mirë sulmet, fyerjet, sharjet e paragjykimet ndaj tyre si individë! Qëndrimi i fesë është i njohur përkundrejt martësës në seks të njëjtë, por në Shqipëri ai u kthye në debat individual kundër dy njerëzve, duke i trajtuar si qytetare jo të denja, që nuk janë si ne të tjerët, e që kanë shkelur çdo normë morale e shoqërore. Kultura e turpërimit dhe ndëshkimit kolektiv u turr ndaj tyre e ndaj kujt do që mbështet Edën e Albën. Kishte kohë që nuk kishte ndodhur terrori e presioni psikologjik sa nga feja, sa nga një pjesë e shoqërisë, e amplifikuar edhe nga media, të ngrihej në nivele kaq të larta, sa të përbënte kërcënim për dhunë ndaj kujt do që është pro martësës në seks të njëjtë.

Tek Opinion nuk kam thënë asgjë më shumë e më pak, mbase në përdorim të fjalëve jo të duhura që mund të nxirren lehtë jashtë kontekstit, për të ndarë shqetësimin shoqëror, që e gjithë kjo ngrehinë e mbushur me paragjykime, mungesë informimi dhe urrejtje, nëse nuk kontrollohet mund të sillte viktima. Në të njëjtën kohë e kam bërë të qartë që përfshirja në politikë e fesë është tepër e gabuar dhe se historikisht kurdo feja është bërë politike atëherë ajo ka prodhuar viktima. Këtë se them unë, por historia dhe ajo tepër e freskët.

Përtej kësaj, meqë pashë se një pjesë e miqve dhe kolegëve muslimanë ishin ndjerë të fyer, ky nuk ka qenë as do të jetë ndonjëherë qëllimi im. Feja luan rolin e saj pozitiv në shoqëri, sidomos në aspektin social e humanitar, për aq kohë sa ajo nuk nxit pabarazinë, ndasitë shoqërore apo ndërhyr në politikë.

Hapësira jonë e dialogut civil ka vend për hapësirë për të gjitha mendimet e opinionet, për sa kohë e respektojmë të gjithë së bashku. Ndonjëherë është e vështirë, pasi të gjithë vijmë të brumosur me

¹¹ Protokolluar me nr. 812/6 prot., datë 02.08.2024 pranë Zyrës së KMD-së.

vlerat e bindjet tona, por ato asnjëherë nuk duhet të na pengojnë që të dialogojmë për të mirën e përbashkët dhe mbi të gjitha vlerat e çdo njeriu!”

Statusi i mësipërm është publik dhe mund të lexohet e aksesohet nga çdokush.

Fakti që dikush apo disa persona mund të jenë ndjerë të paragjykuar nga thëniet e mia përgjatë programit televiziv duhet analizuar në të gjithë konjunkturën e problemit dhe çështjes që diskutohej. Tani që ka kaluar pak kohë që nga ky debat televiziv është profesionalisht më e lehtë të kuptohet konteksti i thënieve të mia, të cilat janë lehtësisht të dëgjueshme për shkak se janë të regjistruara.

E para, në thënien dhe në parashtrimin tim të problemit, unë kam folur për fenë në tërësi dhe gasjen e saj të gabuar përkundrejt komunitetit LGBTIQ në Shqipëri dhe në veçanti ndaj dy zonjave, martesë e të cilave zgjoi kaq shumë reagime e urrejtje ndaj tyre, përfshi edhe komunitetet zyrtare fetare në vend. Përgjigjja dhe argumenti im nuk është marrë me një fe specifike, por me fenë si një koncept kulturor dhe shoqëror. Konceptet për nga natyra e tyre, duke qenë konstrukte sociale, mund të sfidohen, të hidhen poshtë, të mos pranohen, apo dhe mund të pranohen lehtësisht nga një pjesë e shoqërisë. Po sidoqoftë, ato mbeten koncepte ideore të papërcaktuara dhe të palidhura me një grup specifik. Që thëniet e mia të përbënin gjuhë urrejtje do të duhet që unë të evidentoja një grup specifik nëpërmjet feve (p.sh besimtarët myslimanë), t'i vendosja besimtarët myslimanë në qendër të mesazhit apo shprehisë së urrejtjes dhe më pas t'i bëja thirrje publikut të gjerë që të merrte veprime konkrete përkundrejt individëve që i përkasin kësaj feje.

Në deklaratimet e mia, të zbardhura kaq qartazi nga Zyra juaj, unë nuk gjej asnjë thënie që i drejtohet një individi apo një besimi të caktuar, por i jam referuar fesë në tërësinë e saj ideologjike dhe kulturore dhe nxitjes së urrejtjes që feja në tërësi është duke bërë përkundrejt komunitetit LGBTIQ në Shqipëri.

Së dyti, në vijim të këtij argumenti, kam marrë në shqyrtim letrën e hapur të bërë publike nga Komuniteti Mysliman, Myftinia Tiranë, që është një shoqatë që përfaqëson interesat e besimtarëve të aderuar pranë saj. Ndër të tjera, Deklarata e Myftinisë Tiranë thotë: (e kam lexuar live në studio, kjo evidentohet nga materiali televiziv i regjistruar dhe transmetuar) “Ne këshillojmë dhe u bëjmë thirrje institucioneve të jenë të kujdesshëm ndaj ngjarjeve të tilla duke mos u profilizuar në drejtim të kundërt me pjesën dërrmuese të votuesve dhe taksapaguesve shqiptarë.”

Nisur nga ky fakt, ku lexohet qartazi thirrja e urrejtjes që Myftinia e Tiranës ka bërë duke i kërkuar institucioneve publike në Shqipëri, të cilat në bazë të Kushtetutës janë laike dhe të pavarura nga besimet fetare, për të mos mbajtur një qëndrim mbështetës përkundrejt martesës së dy zonjave dhe në tërësi ndaj komunitetit LGBTI në Shqipëri. Në bindjen time, fakti që një shoqatë me bazë fetare jo vetëm ndërmerr një qëndrim publik, por ju bën thirrje institucioneve për të “mos u profilizuar në drejtimin e kundërt me pjesën dërrmuese të votuesve dhe taksapaguesve shqiptarë”, - është një qëndrim, e para që shkon kundër Kushtetutës, por së dyti politik. Votimi është një nga të drejtat bazë politike që ne si qytetarë kemi për të shprehur qëndrimin tonë përkundrejt të zgjedhurve tanë.

Por votimi është një akt politik personal dhe tendenca e politizimit të votës nga ana e Myftinisë Tiranë, mendoj është e gabuar.

Nisur nga ky argument, pra që tashmë një organizatë e caktuar, në kundërshtim me Kushtetutën, po shpreh dhe mban një qëndrim politik, duke kërcënuar institucionet që të mos dalin kundër “pjesës dërrmuese të votuesve”, kam shprehur mendimin tim, i cili është i vërtetuar historikisht në kohë dhe që ende vijon të ndodhë, të asaj që konsiderohet “Islami politik” dhe dëmit e shkatërrimit që ai ka sjellë e që ende vijon të sjellë kudo në botë. Po në këtë kuadër, kam përmendur Iranin, Afganistanin, Irakun dhe Sirinë, si shembuj të shfaqjes së islamit politik. Sidoqoftë, në asnjë moment të fjalëve apo thënieve të mia, nuk kam përmendur dhe as do ti lejoja vetes të përmendja, besimtarët myslimanë shqiptarë, qoftë si individë apo si një përkatësi në një komunitet të caktuar. Në të njëjtën kohë, përtej argumentit të bazuar në shembuj të vërtetë dhe historikë, në asnjë moment nuk kam bërë thirrje për përndjekje, paragjykim apo diskriminim të tyre, që do të ishte në këtë rast thirrje apo shprehje të urrejtjes.

Fokusi i diskursit tim në program ka qenë feja në tërësi dhe qëndrimi i organizatës në fjalë, e cila ka mbajtur një qëndrim në kundërshtim të hapur me Kushtetutën dhe me LMD. Në asnjë moment përgjatë të gjithë programit televiziv, nuk kam përmendur besimtarët e kujtdo besimi fetar. Fjalët, qëndrimi apo bindjet e mia përkundrejt një organizate nuk mund të barazohen me qasjen që unë kam përkundrejt besimtarëve. Këto janë dy gjëra komplet të ndryshme. Dikush mund të urrejë, le të themi, kompaninë e makinave Renault, pasi është i dashuruar me produktet e kompanisë Benz-Mercedez. Por, kjo në asnjë moment nuk do të thotë që personi urren të gjithë personat që ngasin makinat Renault. Ekziston një diferencë e theksuar përkundrejt këtyre dy koncepteve dhe kjo del tepër e qartë në të gjithë fjalën dhe argumentat e mia në program.

Në bindjen time, Zyra e Komisionerit, duhet të ishte marrë dhe duhet të kishte trajtuar për nxitje të gjuhës së urrejtjes Deklaratën e Myftinisë Tiranë, ku qartazi gjenden fjalët: “Ne, këshillojmë dhe u bëjme thirrje institucioneve të jenë të kujdesshëm ndaj ngjarjeve të tilla”.

Së treti, Këshilli i Europës, GJEDNJ, dhe në tërësi literatura juridike përcaktojnë disa kriterë bazë se kur kemi të bëjmë me përdorim të gjuhës së urrejtjes. Disa nga kriteret kryesore janë: konteksti i fjalëve/thënieve, kush është folësi dhe çfarë historie ka, qëllimi, përmbajtja dhe forma e gjuhës së urrejtjes, shtrirja që ka fjala dhe pasojat e saj imediate. Nisur nga këto kriterë bazë, të cilat po i analizoj më poshtë, unë nuk gjej asnjë përmbajtje apo thirrje urrejtjeje në fjalët e mia në këtë program televiziv.

Konteksti: Argumentat e mia vijnë si përgjigje ndaj qëndrimeve dhe thirrjeve të urrejtjes përkundrejt dy zonjave që bënë një martesë simbolike dhe në tërësi ndaj komunitetit LGBTI në Shqipëri. Në rastin konkret komuniteti LGBTI është ai që paragjykohet, mënjanohet, përjashtohet dhe diskriminohet, nga tërësia e përfaqësuesve të feve zyrtare dhe jo zyrtare në Shqipëri. Fjala dhe qëndrimet e mia janë në mbrojtje të një grupi shoqëror të diskriminuar, drejtuar institucioneve fetare që paragjykojnë dhe bëjnë thirrje për diskriminim dhe urrejtje. Kjo vërtetohet jo vetëm nga deklaratimet e tyre zyrtare (deklarata e Myftisë Tiranë psh), por edhe nga Deklarata e Zyrës së

Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi, e datës 23 maj 2024, në emër të Aleancës Kundër Gjuhës së Urrejtjes. Kjo deklaratë vjen disa orë pas fjalëve të mia në programin televiziv, ku shprehimisht thuhet (citoj):

“Aleanca kundër gjuhës së urrejtjes”, e përbërë nga Avokati i Popullit, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, Autoriteti i Mediave Audiovizive dhe Shoqata “Këshilli Shqiptar i Medias” vëren me shqetësim se prej disa ditësh në platformat sociale dhe media, po përdoret një gjuhë urrejtjeje e shoqëruar me një fjalor fytes dhe duke përdorur krahasime denigruese, që shënjestron komunitetin LGBTI+ në përgjithësi dhe anëtarë të saj në veçanti, por dhe mbrojtësit e të drejtave të njeriut.

Folësi: Në rastin konkret Komisioneri duhet të krijojë bindjen me fakte dhe të dhëna se personi që ka ushtruar, shprehur gjuhën e urrejtjes ka një histori në këtë drejtim. Të kesh histori, do të thotë që duhet të vërtetohet se urrejtja ekziston dhe është e brujtur tek personi, ajo është e shprehur në fjalime, libra, qëndrime, etj. Në rastin tim, nuk do të gjeni asgjë, pasi qëndrimi im për të drejtën e besimit fetar është tepër i qartë, siç nuk do të gjeni asnjë thënie apo shprehje të urrejtjes ndaj ndonjë besimtari fetar.

Qëllimi: Si në këtë letër drejtuar ju, ashtu dhe në statusin tim publik Facebook, e kam bërë të qartë se as kam patur dhe as kam qëllim të denigroj asnjë besimtar apo komunitet besimtarësh të kujtdo feje në Shqipëri. Unë besoj tërësisht se e drejta e besimit është një ndër të drejtat bazë të njeriut. Mungesa e qëllimit është në vetvete shkak i mjaftueshëm për të shprehur mungesën e gjuhës së urrejtjes nga ana ime.

Përmbajtja dhe forma: Në vijim të shqyrtimit të kriterëve bazë të asaj që konstituon gjuhë të urrejtjes, në thëniet e mia nuk ka asnjë përmbajtje apo formë thirrjeje për nxitje të urrejtjes përkundrejt kujtdo besimi fetar. Në fjalët dhe shprehjet e mia, ka shprehje të shqetësimit dhe rritje të ndërgjegjjes së autoriteteve publike përkundrejt fenomeneve apo qëndrimeve që nxisin urrejtjen, si shfaqje e ekstremizmit që mund të shpien në dhunë ndaj komunitetit LGBTI. Pra, përmbajtja dhe forma e fjalëve të mia kanë lidhje me mbrojtjen e komunitetit LGBTI, i cili botërisht dihet që është i paragjykuar dhe diskriminuar në Shqipëri. Nga ana tjetër tërheqja e vëmendjes në lidhje me fenomenin e islamit politik, ka të bëjë me faktin që ai është i ndërtuar dhe shprehur nëpërmjet dhunës, një shqetësim i cili bazohet në reagimin e organizatës Myftinia Tiranë. Sidoqoftë unë në asnjë moment nuk kam identifikuar thirrjen e tyre të hapur politike dhe kërcënuese përkundrejt autoriteteve me anë të besimtarëve dhe komunitetit të tyre. Në fjalën time nuk do të gjeni asnjë rast ku unë përmend besimtarët myslimanë. Komisioneri e ka për detyrë që të mos ngatërrojë argumentin që ngrihet mbi një organizatë që pretendon që përfaqëson shumicën, ndërkohë që i gjithë argumenti im është ndërtuar në mbrojtje të një pakice. Logjika juridike kërkon që gjuha e urrejtjes, që të ketë efektin e saj të dëshiruar nuk mund të bëhet nga pakica kundrejt një shumice të caktuar, por është gjithmonë e kundërta. Ajo bëhet nga shumica përkundrejt një pakice apo minorance të caktuar. Ndaj e kam theksuar edhe më sipër, qëndrimi i Myftinisë së Tiranës, si nga ana sociale dhe ajo politike (gjithnjë në kundërshtim me Kushtetutën) përbush të gjitha kushtet e shprehjes së gjuhës së urrejtjes. Unë nuk kam bërë asgjë më shumë sesa kam evidentuar këtë shprehje të urrejtjes dhe rreziqet që mund të vijnë prej saj.

Shtrirja në kohë dhe pasojat: Siç e kam theksuar, fjalët e mia, përtej reagimeve të momentit, sipas asaj që gjithsecili e ka kuptuar, kush në mbështetje të komunitetit LGBTI dhe kush në mbështetje të fesë, nuk ka patur asnjë pasojë tjetër. Unë mendoj që debati që ka nxitur i bën mirë diskursit social, politik dhe atij të respektit për të drejtat e njeriut. Por, përtej debatit shoqëror dhe intelektual, asgjë tjetër nuk ka ndodhur. Askush nuk është ankuar se është bërë viktimë e dhunës për shkak të besimit fetar apo gjuhës së urrejtjes që supozoni se ka ndodhur nga ana ime. Për atë kohë sa mungon qëllimi dhe pasojat, për çfarë jemi duke folur?

...në përfundim të të gjitha sqarimeve të mia në lidhje me kërkesën tuaj për informacion, shpresoj që të kem qenë sadopak shterues në argumentat e mia. As ka qenë dhe as do të jetë ndonjëherë qëllimi im të paragjykoj, diskriminoj apo më keq akoma të nxis urrejtje përkundrejt ndonjë besimi fetar. Unë dënoj dhe do denoncoj çdokënd që kërkon të nxisë urrejtjen, ndasitë midis besimeve në Shqipëri. Por, kjo nuk duhet të na ndalojë, që të diskutojmë me mendje të hapur, rreziqet që vijnë kurdo feja në Shqipëri kërkon të bëhet faktor politik dhe të diktojë jetën e jo-besimtarëve në vend. Respekti i diversitetit tonë njerëzor dhe i të drejtave e përgjegjësi që vijnë nga ligji janë ato që mbjellin paqen mes individëve, shoqërisë dhe autoriteteve në tërësi. Feja dhe besimet fetare në këtë aspekt nuk përbëjnë përjashtim. Ato duhet të respektojnë dinjitetin, jetën dhe diversitetin e çdo qenieje njerëzore, jo vetëm të besimtarëve, por mbi të gjitha të atyre që nuk besojnë. Në fjalën time kjo ka qenë esenciale. Të kërkoj zbatimin e ligjit nuk është urrejtje, pavarësisht sesi mund të jetë perceptuar ajo”.

5. Komisioneri, nëpërmjet shkresës me nr. 812/7 prot., datë 14.08.2024, i ka përcjellë Komunitetit Mysliman të Shqipërisë, si palë e interesuar dhe në dijeni, të çështjes së shqyrtuar, përgjigjen e komunikuar nga z. H, duke kërkuar njëherësh të njihet me opinionin e tij, nëse do e vlerësojë të nevojshme, sa i takon qëndrimin të tij lidhur me gjuhën e përdorur në emisionin “Opinion”, të datës 22.05.2024, në Tv Klan.

6. Në përgjigje të sa më sipër, Kryetari i Komunitetit Mysliman të Shqipërisë, nëpërmjet shkresës me nr. 392 prot., datë 27.08.2024, citon se:

“Në cilësinë e Kryetarit të Komunitetit Mysliman të Shqipërisë, bashkësi fetare e regjistruar me Vendimin nr. 5331, datë 20.06.1996, të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, dhe duke ju përgëzuar paraprakisht për punën tuaj si në raste kur ne jemi gjetur në pozitën e të diskriminuarit, ashtu edhe kur ju keni pretenduar se kemi diskriminuar, e veçanërisht në ngritjen kryesisht të kësaj çështjeje, në përgjigje të shkresës tuaj, në lidhje me çështjen që i përket subjektit z. A. H, po ju parashtrojmë si më poshtë vijon:

Në lidhje me parashtrimet e bëra nga z. H drejtuar institucionit tuaj, po ju parashtrojmë se ato nuk janë një kërkim ndjese nga ana e tij, por ai përpiqet të argumentojë se deklaratat e bëra nga ana e tij në emision nuk mund të kategorizohen si deklarata me gjuhë urrejtje dhe diskriminuese.

Për sa më sipër, ne si institucion jemi të qëndrimit se fjalët e tij jo vetëm janë diskriminuese ndaj një komuniteti të tërë besimtarësh, por janë të tilla që synojnë nxitjen e një urrejtjeje ndërfaqetare e

cila rrjedhimisht do çonte dhe në prishjen e një tolerance ndërjetare, fakt ky i kundërshtuar aty për aty dhe nga përfaqësuesit e besimeve të tjera në emision.

Këto fakte dalin qartazi kur z. H në emision deklaroi “Feja katolike dhe ortodokse të jenë të kujdesshme me kë bashkohen...”, duke veçuar qartësisht subjektin që ai është shprehur me një gjuhë diskriminuese dhe përçarëse.

Po ashtu, z. H, përtej pretendimeve të tij, Islamin politik, termin e të cilit nuk e shpjegoi në emision, e ka barazvlerësuar me Komunitetin Mysliman, kjo del qartë në parafrazimin që bën drejtuesi i emisionit dhe të cilin z. H e konfirmon pak para lidhjes direkte me Myftiun e Tiranës, z. T.

Përveç diskriminimit, z. H ka tentuar të nxisë urrejtje ndërjetare, të cilës i janë kundërvënë përfaqësuesit e feve përkatëse në emision.

Fakti që këto deklarata bëhen nga një subjekt pjesë e shoqërisë civile, ndër të cilat pretendon se lufton diskriminimin, e bën akoma më absurde këtë çështje.

Z. H, urrejtjen dhe opinionin denigrues personal që ka për fenë Islame dhe besimtarët e këtij besimi, i shfaq hapazi në emision dhe përpiqet ti kamuflonjë me një interpretim ligjor në këto parashtrime.

Integriteti dhe qëndrimet morale të vetë personit janë hapazi ndesh me atë çka ai pretendon se përfaqëson dhe ky fakt është mjaftueshëm denigrues për të si individ dhe atë pjesë të shoqërisë civile që identifikohet me të.

Në kushtet kur në këndvështrimin tonë kjo çështje është ngritur kryesisht nga Komisioneri për Mbrotjen nga Diskriminimi dhe kur qasja publike e vetë të pranishmëve në emision ishin të tilla që nxorën në pah kontradiktën e opinioneve reale të z. H me atë që ai pretendon të mbrojë në kuadër të të qenurit pjesë e shoqërisë civile, janë të mjaftueshme për ne si satisfaksion moral dhe për këtë arsye, lëmë në çmim të Komisionerit disponimin për këtë çështje...”

III. Legjislacioni i zbatueshëm

Dinjteti i njeriut dhe të drejtat dhe liritë e tij, janë bazat e shtetit të së drejtës. Detyrimi i shtetit është, jo vetëm të mos i cenojë vetë ato, por ai duhet të marrë masa dhe të ofrojë garancitë e duhura për të garantuar mos cenimin e tyre nga privatët, pra shteti duhet të marrë të gjitha masat për t'i mbrojtur dhe për të garantuar gëzimin e tyre nga të gjithë individët. (Neni 3, i Kushtetutës së Shqipërisë)

Liria e fjalës dhe e shprehjes konsiston në një të drejtë themelore të njeriut. Kjo e drejtë luan rol thelbësor edhe në realizimin dhe mbrojtjen e të drejtave të tjera të njeriut. Koncepti i qytetarisë dhe i pluralizmit janë të përcaktueshëm, nëse individëve nuk u jepet mundësia e shprehjes së lirë të mendimit. Toleranca ndaj mendimit të tjetrit dhe të ndryshmit, mundëson bashkëzistencën në shoqëritë bashkëkohore multikulturore.

Pavarësisht sa më sipër, liria e shprehjes mund të keqpërdoret në situata të caktuara, duke sjellë si pasojë shkeljen e të drejtave të personave të tjerë. Në emër të “lirisë së shprehjes”, individë dhe grupe të caktuara mund të shprehin ide për superioritet të një race, feje apo etnie të caktuar, me qëllim përçmimin e të gjithë atyre, që nuk i takojnë grupit “të tyre”, si dhe të bëjnë thirrje për ndjekje, izolim, po madje edhe deri për gjenocid ndaj tyre. Në raste të tilla, liria e shprehjes përbën shqetësim për kategori të caktuara individësh dhe shpesh kalon deri në gjuhë urrejtjeje ndaj tyre. Pikërisht, fenomene të tilla aktualizojnë diskutimin për lirinë e shprehjes, kufizimet e saj dhe keqpërdorimin e kësaj lirie.

Në mediat shqiptare, jo në pak raste, është konstatuar se kultura e fjalës së përdorur nuk është e duhura. Njëkohësisht, është vënë re jo në pak raste jemi ndeshur me fenomenin e nxitjes, përdorimit dhe përhapjes së “gjuhës së urrejtjes” në publik për kategori apo grupe shoqërore, pa reflektuar asnjë ndjenjë përgjegjësie për fjalën e thënë në median e shkruar dhe atë televizive.

Për sa më sipër, Komisioneri gjykon se liria e shprehjes, toleranca dhe respekti për dinjitetin e barabartë të të gjitha qenieve njerëzore është thelbësore për një shoqëri demokratike dhe pluraliste. Lufta kundër intolrancës dhe diskriminimit janë thelbësore në mbrojtjen e të drejtave dhe lirive të njeriut, të drejta dhe liri që përbëjnë një nga bazat e shtetit. Dinjiteti i njeriut dhe të drejtat dhe liritë e tij, qëndrojnë në themel të shtetit tonë. Kushtetuta, sanksionon detyrimin e shtetit, jo vetëm të mos i cenojë ato, por të marrë masa dhe të ofrojë garancitë e duhura për të siguruar mos cenimin, për t’i mbrojtur dhe për të garantuar gëzimin e tyre nga të gjithë individët.

Liria e shprehjes buron nga parashikimet përkatëse në aktet juridike kombëtare dhe ndërkombëtare, si dhe standardet minimale të saj rezultojnë të përcaktuara në aktet ndërkombëtare të detyrueshme në nivel të përgjithshëm ndërkombëtar dhe në nivel rajonal. Shtetet palë e kanë për detyrë t’i inkorporojnë të drejtat dhe liritë në legjislacionin vendas dhe, në rast të cenimit të tyre, të mundësojnë mjete juridike për të rivendosur të drejtat e shkelura.

Në nenin 18, të saj, Kushtetuta sanksionon: *“1. Të gjithë janë të barabartë përpara ligjit. 2. Askush nuk mund të diskriminohet padrejtësisht për shkaqe të tilla si gjinia, raca, feja, etnia, gjuha, bindjet politike, fetare a filozofike, gjendja ekonomike, arsimore, sociale ose përkatësia prindërore. 3. Askush nuk mund të diskriminohet për shkaqet e përmendura në paragrafin 2, nëse nuk ekziston një përligje e arsyeshme dhe objektive.”*

Barazia dhe mosdiskriminimi janë gur themeli edhe e të drejtës ndërkombëtare të të drejtave të njeriut, të cilat janë ratifikuar nga vendi ynë, duke u bërë pjesë të rendit të brendshëm juridik, menjëherë pas Kushtetutës dhe me epërsi ndaj ligjeve kombëtare.

Liria e shprehjes, është një e drejtë Kushtetuese, e cila garantohet nga neni 22, pika 1, i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë¹² ku parashikohet shprehimisht: *“Liria e shprehjes është e garantuar”*. Megjithatë, Komisioneri thekson sërish faktin se liria e shprehjes dhe mendimit nuk është një e

¹² Neni 22 i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë: *“Liria e shprehjes është e garantuar”*;

drejtë e pakufizuar dhe se ajo nuk duhet të ushtrohet në një mënyrë të papajtueshme me të drejtat e të tjerëve.

Në bazë të nenit 17, Kushtetuta sanksionon se të drejtat dhe liritë themelore të parashikuara në të mund të kufizohen. Parashikimi i saj sqaron se: *“Kufizime të të drejtave dhe lirive të parashikuara në këtë Kushtetutë mund të vendosen vetëm me ligj për një interes publik ose për mbrojtjen e të drejtave të të tjerëve. Kufizimi duhet të jetë në përpjesëtim me gjendjen që e ka diktuar atë. 2. Këto kufizime nuk mund të cenojnë thelbin e lirive dhe të të drejtave dhe në asnjë rast nuk mund të tejkalojnë kufizimet e parashikuara në Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut.”* Në këtë kontekst, Kushtetuta e lidh kufizimin e të drejtave dhe lirive themelore të parashikuara në të, me detyrimin për të mos tejkaluar kufizimet e parashikuara në Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut.

Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut, ka përcaktuar sa më poshtë vijon në nenet respektive:

Në nenin 9, *“Liria e mendimit, e ndërgjegjes dhe e fesë”*, citohet se: *“1. Çdokush ka të drejtën e lirisë së mendimit, të ndërgjegjes e të fesë; kjo e drejtë nënkupton lirinë për të ndryshuar fenë ose besimin dhe lirinë, qoftë individualisht ose kolektivisht, publikisht ose privatisht nëpërmjet kultit, mësimdhënies, praktikave dhe kryerjes së riteve. 2. Liria e shfaqjes së fesë ose besimeve të dikujt nuk mund t’i nënshtrohet kufizimeve të tjera, përveç atyre të parashikuara nga ligji dhe që përbëjnë masa të nevojshme në një shoqëri demokratike në interes të sigurisë publike, për mbrojtjen e rendit publik, të shëndetit ose të moralit ose për mbrojtjen e të drejtave dhe të lirive të të tjerëve.”*

Në nenin 14, ku parashikohet *“Ndalimi i diskriminimit”*, citohet se: *“Gëzimi i të drejtave dhe i lirive të përcaktuara në këtë Konventë duhet të sigurohet, pa asnjë dallim të bazuar në shkaqe të tilla si seksi, raca, ngjyra, gjuha, feja, mendimet politike ose çdo mendim tjetër, origjina kombëtare ose shoqërore, përkatësia në një minoritet kombëtar, pasuria, lindja ose çdo status tjetër.”*

Neni 17, *“Ndalimi i shpërdorimit të të drejtave”*: *“Asnjë nga dispozitat e kësaj Konvente nuk mund të interpretohet se i jep një Shteti, grupimi ose individ, të drejtë që të përfshihet në ndonjë veprimtari ose të kryejë ndonjë akt që synon cenimin e të drejtave dhe lirive të përcaktuara në këtë Konventë ose kufizime më të gjera të këtyre të drejtave ose lirive sesa është parashikuar në Konventë.”*

Protokolli Nr. 12, në nenin 1 *“Ndalimi i përgjithshëm i diskriminimit”*, citon: *“1. Ky Protokoll do të hyjë në fuqi ditën e parë të muajit që pason mbarimin e një periudhe prej dy muajsh pas datës në të cilën shtatë Shtete anëtare të Këshillit të Evropës do të kenë shprehur pëlqimin e tyre për t’u lidhur me Protokollin, sipas dispozitave të nenit 8. 2. Askush nuk duhet të diskriminohet nga një autoritet publik për ndonjë nga arsyet e parashikuara në paragrafin 1.”*

Në Nenin 18 të Konventës Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike të vitit 1966, parashikohet se:

1. Çdokush ka të drejtën e lirisë së mendimit, ndërgjegjes dhe fesë. Kjo e drejtë përfshin lirinë për të patuar apo adoptuar një fe apo besim të zgjedhjes personale, dhe lirinë, qoftë individualisht apo në kolektiv me të tjerë, dhe në publik apo privatisht, për të manifestuar fenë apo besimin e tij/saj në kulte, rite, praktikë e mësim.

2. Askush nuk i nënshtrohet forcës që mund të dëmtojë lirinë e tij për të patur apo adoptuar një fe apo besim sipas zgjedhjes së tij.

3. Liria për të manifestuar fenë apo besimin fetar do t'i nënshtrohet vetëm kufizimeve të parashikuara me ligj e që janë të domosdoshme për të mbrojtur sigurinë publike, rendin, shëndetin apo moralin, apo të drejtat themelore e liritë e të tjerëve.

4. Shtetet Palë të kësaj Konvente angazhohen që të respektojnë lirinë e prindërve, dhe kur është e nevojshme, të kujdestarëve ligjorë, për të siguruar edukimin fetar e moral të fëmijëve të tyre në përputhje me vetë bindjet e tyre.

Pakti Ndërkombëtar për të Drejtat Civile dhe Politike, referon në nenin 2 se: “1. Çdo shtet palë i këtij Pakti zotohet të respektojë dhe t'u sigurojë të gjithë njerëzve që ndodhen në territorin e tij dhe që varen nga juridiksioni i tij, të drejtat e njohura në këtë Pakt, pa kurrfarë dallimi të bazuar në racë, ngjyrë, seks, gjuhë, fe, opinion politik ose çdo opinion tjetër, origjinë kombëtare apo shoqërore, pasuri, lindje ose çdo gjendje tjetër.”

Në nenin 5, parashikohet se: “1. Asnjë dispozitë e këtij Pakti nuk mund të interpretohet asisoj sikur i njuh një shteti, një grupi ose një personi çfarëdo të drejte për të zhvilluar ndonjë veprimtari ose për të kryer një veprim që synon prishjen e të drejtave dhe lirive të njohura në këtë Pakt ose kufizimin e tyre në një shkallë më të gjerë se sa parashikohet me këtë Pakt...”

Neni 18 , thekson: “1. Secili ka të drejtën e lirisë së mendimit, ndërgjegjes dhe fesë. Kjo e drejtë përfshin lirinë për të pasur ose për të adoptuar një fe ose një besim prej tij, si dhe lirinë për të manifestuar fenë apo besimin e vet, qoftë individualisht apo së bashku me të tjerët, si publikisht ashtu edhe privatisht, nëpërmjet kultit dhe kryerjes së riteve, praktikave dhe arsimit. 2. Askush nuk duhet t'i nënshtrohet ndonjë shtrëngimi që do të mund të prekte lirinë e tij për të pasur ose për të adoptuar një fe ose një besim të zgjedhur prej tij. 3. Liria e manifestimit të fesë apo të besimit të vet mund të bëhet objekt vetëm i kufizimeve të parapara me ligj dhe që janë të domosdoshme për mbrojtjen e sigurisë, të rendit e të shëndetit publik, ose të moralit apo të lirive dhe të drejtave themelore të të tjerëve. 4. Shtetet palë të këtij Pakti zotohen të respektojnë lirinë e prindërve dhe, kur është e zbatueshme, të kujdestarëve të ligjshëm për të siguruar edukimin fetar dhe moral të fëmijëve të tyre në përputhje me bindjet e tyre.”

Neni 19, parashikon: “1. Secili duhet të ketë të drejtën e opinionit pa ndonjë ndërhyrje. 2. Secili duhet të ketë të drejtën e lirisë së shprehjes; kjo e drejtë përfshin lirinë e kërkimit, marrjes dhe përhapjes së informacioneve dhe ideve të të gjitha llojeve, pavarësisht nga kufijtë, qoftë me gojë, me shkrim, në formë të shtypur ose artistike, ose me çdo mjet tjetër të zgjedhur prej tij. 3. Ushtrimi i lirive të parashikuara në paragrafin 2 të këtij neni, nënkupton detyra dhe përgjegjësi të posaçme.

Për rrjedhojë ai mund t'u nënshtrohet disa kufizimeve të cilat duhet të përcaktohen shprehimisht me ligj dhe të jenë të domosdoshme: (a) Për respektimin e të drejtave ose të reputacionit të të tjerëve; (b) Për mbrojtjen e sigurisë kombëtare, të rendit publik, të shëndetit ose të moralit publik.”

Neni 20, parashikon: “1. Çdo propagandë në favor të luftës ndalohet me ligj. 2. Çdo thirrje për urrejtje kombëtare, racore ose fetare që përbën nxitjen për diskriminim, armiqësi dhe dhunë ndalohet me ligj.”

Ndërsa Neni 26, parashikon: “Të gjithë njerëzit janë të barabartë përpara ligjit dhe kanë të drejtë mbrojtjeje të barabartë të ligjit pa kurrfarë dallimi. Lidhur me këtë, ligji duhet të ndalojë çdo diskriminim dhe të garantojë për të gjithë, mbrojtje të barabartë dhe efektive, kundër çdo diskriminimi e sidomos për shkak të racës, ngjyrës, seksit, gjuhës, fesë, opinionit politik dhe çdo opinionit tjetër, origjinës kombëtare apo shoqërore, pasurisë, lindjes ose çdo situate tjetër.”

Ligji Nr. 10221, datë 04.02.2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, i ndryshuar, përcakton në nenin 1, se: “Ky ligj rregullon zbatimin dhe respektimin e parimit të barazisë dhe mosdiskriminimit në lidhje me racën, etninë, ngjyrën, gjuhën, shtetësinë, bindjet politike, fetare ose filozofike, gjendjen ekonomike, arsimore ose shoqërore, gjininë, identitetin gjinor, orientimin seksual, karakteristikat e seksit, jetesën me HIV/AIDS, shtatëzinë, përkatësinë prindërore, përgjegjësinë prindërore, moshën, gjendjen familjare ose martesore, gjendjen civile, vendbanimin, gjendjen shëndetësore, predispozicionet gjenetike, pamjen e jashtme, aftësinë e kufizuar, përkatësinë në një grup të veçantë, ose me çdo shkak tjetër.”

Në nenin 3, parashikohen përkufizimet, duke parashikuar se: 1. “Diskriminim” është çdo dallim, përjashtim, kufizim ose preferencë, bazuar në cilindo shkak të përmendur në nenin 1 të këtij ligji, që ka si qëllim ose pasojë pengesën ose bërjen të pamundur të ushtrimit në të njëjtën mënyrë me të tjerët të të drejtave e lirive themelore të njohura nga Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, aktet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë, si dhe nga ligjet në fuqi.

.....

8. “Gjuha e urrejtjes” është çdo formë e shprehjes në publik, me çdo mjet, e promovimit, nxitjes së denigrimit, urrejtjes ose shpifjes, çdo shqetësim, fyerje, stereotip negativ, stigmatizim ose kërcënim ndaj një personi ose grupi personash, si dhe çdo justifikim i të gjitha formave të shprehjes e bazuar në një listë joshteruese të shkaqeve, sipas nenit 1 të këtij ligji.”

Në nenin 7, të LMD-së, citohet se: “1. Çdo veprim ose mosveprim i autoriteteve publike ose i personave fizikë a juridikë që marrin pjesë në jetën dhe sektorët publikë ose privatë, që krijojnë baza për mohimin e barazisë ndaj një personi apo grupi personash, ose që i ekspozon ata ndaj një trajtimi të padrejtë dhe jo të barabartë, kur ata ndodhen në rrethana të njëjta ose të ngjashme, në krahasim me persona të tjerë ose grupe të tjera personash, përbën diskriminim.”

Akte dhe dokumenta të tjerë të Këshillit të Evropës dhe Kombeve të Bashkuara, parashtrihen si më poshtë:

- Rekomandimi nr. R(97) 20 i Komitetit të Ministrave për shtetet anëtare për “Gjuhën e urrejtjes” (miratuar nga Komiteti i Ministrave më 30 tetor 1997 në takimin e 607-të të Zëvendës Ministrave):

Termi “gjuhë urrejtjeje” do të kuptohet si mbulim i të gjitha formave të shprehjes që përhapin, nxisin, ose justifikojnë urrejtjen racore, ksenofobinë, antisemitizmin ose forma të tjera urrejtjeje të bazuara në intolerancë, duke përfshirë: intolerancën e shprehur nga nacionalizmi agresiv dhe etnocentrizmi, diskriminimi dhe armiqësi kundër pakicave, emigrantëve dhe njerëzve me origjinë emigrante.”

- Rekomandimi CM/Rek (2022)16, i Komitetit të Ministrave për shtetet anëtare për masat për luftën kundër gjuhës së urrejtjes (miratuar nga Komiteti i Ministrave më 20 Maj 2022 në sesionin e 132):

Në vlerësimin e ashpërsisë së gjuhës së urrejtjes dhe përcaktimin e llojit të përgjegjësisë, nëse ka, duhet t'i atribuohet ndonjë shprehjeje specifike, autoritetet e shteteve anëtare dhe palët e tjera të interesuara, duke ndjekur udhëzimet e dhëna nga praktika gjyqësore përkatëse e Gjykatës, duhet të marrin të marrë parasysh faktorët e mëposhtëm dhe ndërveprimin ndërmjet tyre: përmbajtja e shprehjes; konteksti politik dhe social në kohën e shprehjes; qëllimi i folësit; roli dhe statusi i folësit në shoqëri; si shpërndahe apo përforcohet shprehja; aftësia e shprehjes për të çuar në pasoja të dëmshme, duke përfshirë afërsinë e pasojave të tilla; natyra dhe madhësia e audiencës dhe karakteristikat e grupit të synuar.

....

Organizatat e shoqërisë civile duhet të inkurajohen të krijojnë politika specifike për të parandaluar dhe luftuar gjuhën e urrejtjes dhe, kur është e përshtatshme dhe e mundshme, të ofrojnë trajnime për stafin, anëtarët dhe vullnetarët e tyre. Organizatat e shoqërisë civile duhet gjithashtu të inkurajohen që të bashkëpunojnë dhe të bashkërendojnë mes tyre dhe me palët e tjera të interesuara për çështjet e gjuhës së urrejtjes.”

Komisioni Evropian kundër Racizmit dhe Intolerancës (ECRI), ka dalë me rekomandimet si më poshtë:

- Rekomandimi Nr. 15 i Politikës së Përgjithshme të ECRI-t “Për Luftimin e Gjuhës së Urrejtjes”, miratuar më 8 Dhjetor 2015:

Duke pasur parasysh që, për qëllimet e këtij Rekomandimi të Politikës së përgjithshme, gjuha e urrejtjes duhet të kuptohet si avokim, promovim apo nxitje në çfarëdo formë të denigrimit, urrejtjes apo përgojimit të një personi apo grupe personash, si edhe si ngacmim, ofendim, stereotipizim, stigmatizim apo kërcënim ndaj personit apo grupi personash dhe justifikimi i të gjitha llojeve të mëparshme të shprehjes mbi shkaqet e "racës"1, ngjyrës, prejardhjes, përkatësisë kombëtare apo etnike, moshës, aftësisë së kufizuar, gjuhës, fesë apo besimit, seksit, gjinisë, identitetit gjinor, orientimit seksual dhe karakteristikave të tjera personale apo statusit;

....

Duke pranuar që udhëheqësit politikë, fetarë dhe komunitarë, si dhe personalitete të tjera të jetës publike, kanë një përgjegjësi veçanërisht të rëndësishme në këtë drejtim për shkak të aftësisë për të ndikuar te një publik i gjerë;

B. Përkufizime

Terminologjia

7. Për qëllimet e këtij Rekomandimi, zbatohen përkufizimet e mëposhtme:

- a. "avokim" lidhur me denigrimin, urrejtjen apo përgojimin nënkupton mbështetjen e shprehur, të qëllimshme dhe aktive për sjellje dhe qëndrime të tilla lidhur me një grup të caktuar personash;
 - g. "denigrim" nënkupton sulmin ndaj kapacitetit, personalitetit apo reputacionit të një apo më shumë personave në lidhje me anëtarësimin e tyre në një grup të caktuar personash;
 - m. "urrejtje" nënkupton gjendjen mendore të karakterizuar nga emocione të forta dhe joracionale mllëfi, armiqësie dhe përçmimi ndaj grupit të shënjestruar.
 - q. "nxitje" nënkupton deklarata për grupe personash të cilat krijojnë rrezik të menjëhershëm diskriminimi, armiqësie apo dhune ndaj personave të grupit/grupeve;
 - u. "stereotipizim negativ" nënkupton një opinion të përgjithshëm sikur një pjesëtar apo pjesëtarët e një grupi personash kanë karakteristika të caktuara, duke i vlerësuar me negativitet, pavarësisht karakteristikave të veçanta të pjesëtarit apo pjesëtarëve fjalë;
 - b. "stigmatizim" nënkupton etiketimin e një grupi personash në një mënyrë negative;
 - e. "përgojim" nënkupton kritikën abuzive ndaj një apo shumë personave lidhur me anëtarësinë e tyre në një grup të caktuar personash."
- Progres Raporti i Komisionit European për Shqipërinë 2023, publikuar në 08.11.2023.¹³ Kapitulli 23, "Gjyqësori dhe të drejtat e njeriut":

"Nevojiten politika kombëtare për të drejtuar luftën kundër formave të ndryshme të urrejtjes dhe diskriminimit. Nevojitet zbatim më i mirë dhe ndërgjegjësim më i madh për të eliminuar gjuhën e urrejtjes, veçanërisht në zonat rurale dhe të largëta."

- Raporti i ECRI-t për Shqipërinë (cikli i gjashtë monitorues), miratuar më 7 prill 2020¹⁴:

"ECRI rekomandon që autoritetet të marrin frymëzim nga rekomandimi i Politikave të Përgjithshme Nr. 15 i ECRI-t për luftën kundër gjuhës së urrejtjes dhe të dënojnë me forcë dhe publikisht incidente të gjuhës së urrejtjes....Ata gjithashtu duhet të inkurajojnë figura të tjera publike të dënojnë veprime të tilla dhe të përfshihen në kundërpërgjigje."

¹³ Faqe 36, e variantit në anglisht të Progres Raportit.

https://neighbourhoodenlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_690%20Albania%20report.pdf

¹⁴ Faqe 17 e Raportit, në variantin e gjuhës shqipe.

IV. Analiza ligjore e fakteve dhe provave.

Rezulton se, më datë 22.05.2024, në televizionin kombëtar Tv Klan¹⁵, është transmetuar emisioni “Opinion”, me tematikë diskutimi “Pro dhe kundër martesave të të njëtit seks”, emision i zhvilluar në formën e bisedës, diskutimit dhe shprehjes së opinioneve e mendimeve mes të ftuarve. Një ndër të ftuarit në këtë emision dhe pjesëmarrës në diskutime ka qenë edhe z. A. H. Po ashtu ishin pjesëmarrës¹⁶ disa përfaqësues të komuniteteve fetare në Shqipëri.

Lidhur me gjuhën dhe terminologjinë e përdorur nga z. H gjatë diskutimeve të tij në këtë emision, kundrejt besimtarëve të fesë islame, citojmë, ndër të tjera, se:

“Sot feja në Shqipëri po përpiqet të fitojë pikë nëpërmjet diskriminimit, vuajtjes, urrejtjes...po i diskriminon ja p.sh dy zonjatdhe po i shtyn njerëzit, po krijon intolerancë në një shoqëri që sot vuan nga probleme të jashtëzakonshme. Nuk është kjo vuajtja e Shqipërisë, dy nënat, ato janë në të drejtën e tyre. Vuajtja e Shqipërisë dhe e shqiptarëve, e di cila është? Që ne përballemi me rritje çmimesh, me vjedhje galopante, me korrupsion galopant, dhe feja, nuk ka guxim të dalë t’i denoncojë këto fenomene që shkatërrojnë njerëzimin kudo në botë, jo vetëm këtu, por kanë kurajon dhe duan të përfitojnë politikisht në kurriz të komunitetit LGBT. Pra, i vetmi komunitet që sot i ka mbetur fesë, si target, ka mbetur komuniteti LGBT.

...Mu duk e tmerrshme deklarata e Myftinisë, me thënë të drejtën, sepse për herë të parë po lexoj që Islami politik, ai që ka nxitur terrorizmin anë e mbanë botës...islami që edhe sot e kësaj dite i shpie njerëzit në vrasje masive... ..shiko Sirinë, Afganistanin...cfatë janë talebanët, a janë myslimanë talebanët? Islam politik është ai.

Ja po lexoj deklaratën: “Ne, këshillojmë dhe u bëjmë thirrje institucioneve të jenë të kujdesshëm ndaj ngjarjeve të tilla duke mos u profilizuar në drejtimin e kundërt me pjesën dërrmuese të votuesve dhe taksapaguesve shqiptarë.”

Ku e di Myftinia e Tiranës se ç’a mendojnë taksapaguesit shqiptarë? ...që do të thotë, për herë të parë unë ndjej rrezikun e ekstremizmit të dhunshëm. Ky është ekstremizëm i dhunshëm, çuditë se si autoritetet përgjegjëse në Shqipëri nuk kanë reaguar.

...ky është një diskurs politik, dhe në qoftë se ka një reagim që e shikoj si të rrezikshëm, që i shtyn njerëzit tashmë drejt ekstremizmit, është ky reagim, dhe kjo kërkon padiskutim përfshirjen e autoriteteve publike.

...Shqipëria ka patur 200 luftëtarë në Siri...ky është Islami politik...dërgon gruan, dërgon fëmijët aty të luftojnë...”

Lidhur me disponimin e videos së emisionit apo linkut zyrtar të Tv Klan, Komisioneri ka kërkuar nga Tv Klan që një kopje e tij, t’i vihet në dispozicion, në funksion të procesit hetimor të ankesës në fjalë.

¹⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=fSMshJzv-Lw>

¹⁶ Të pranishëm në studio por online edhe nëpërmjet lidhjes me video.

Tv Klan, si autoriteti që mban autorësinë e sa më sipër, nëpërmjet shkresës me nr. 690/01 prot., datë 25.06.2024, ka vendosur në dispozicion të KMD-së, DVD-në me materialin video që lidhet me emisionin “Opinion”, të datës 22.05.2024, bazuar në të cilin është analizuar dhe kontenti përkatës, objekt i këtij shqyrtimi *kryesisht* të çështjes.

Në rastin konkret, institucioni i Komisionerit ka zbatuar detyrimet ligjore të parashikuara jo vetëm në ligjin e tij rregullator, por dhe detyrimet e parashikuara në ligjin nr. 35/2016 “Për të drejtat e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me to”, pavarësisht se, referuar nenit 78¹⁷, të tij, materiale të tilla, lejohen të riprodhohen pa autorizimin e autorit ose të titullarit të së drejtës së autorit dhe pa shpërblim, për kryerjen e detyrave që lidhen për përdorimin dhe kryerjen e procedurave gjyqësore, administrative.

A. Lidhur me veprimet dhe masat e ndërmarra nga Tv Klan, sa i takon transmetimit të videos të emisionit “Opinion”, të datës 22.05.2024, në kanalet zyrtare të Tv Klan.

Në lidhje me çështjen e iniciuar, Komisioneri, nëpërmjet shkresës me nr. 812/2 prot., datë 24.05.2024, në ndjekje të procedurës hetimore ka kërkuar nga ana e Televizionit Klan, të depozitojë në cilësi prove videon e emisionit sipërcituar (ose të linkut zyrtar ku mund të aksesohet); si dhe të merren masa për pezullimin e transmetimit të videos në kanalet zyrtare të Tv Klan, deri në daljen me vendim marrje nga ana e Komisionerit për këtë çështje;

Nëpërmjet shkresës me nr. 690/01 prot., datë 25.06.2024, Tv Klan ka njohur Komisionerin lidhur me qëndrimin e tij, lidhur me materialin video që lidhet me emisionin “Opinion”, të datës 22.05.2024, duke duke parashtruar se, në lidhje me debatin e zhvilluar në studio, të gjitha pikëpamjet dhe opinionet e shprehura në këtë program janë të folësve dhe nuk pasqyrojnë në asnjë rast pikëpamjet apo qëndrimet e televizionit. Dhe se, për sa i përket kërkesës së KMD-së, për pezullimin e transmetimit të videos në kanalet zyrtare të Tv Klan, konfirmuan se janë marrë të gjitha masat e nevojshme.

Lidhur me sa më sipër, Komisioneri vëren se, nga këqyrja që është bërë në kanalin zyrtar të Tv Klan në You Tube, rezulton se, nuk është pezulluar transmetimi i videos së emisionit në fjalë, pasi nga klikimi në linkun: <https://www.youtube.com/watch?v=fSMshJzv-Lw>, emisioni vijon të transmetohet i plotë dhe është lehtësisht i aksesueshëm nga të gjithë.

Pra, në kuadër të kërkesës së KMD-së për pezullimin e transmetimit të tij deri në vendim marrjen e Komisionerit, konstatohet se Tv Klan nuk e ka përmbushur atë.

Komisioneri sjell në vëmendje faktin që, përgjegjësia e televizioneve të tilla, si Tv Klan, është akoma më e madhe për shkak se janë televizione mbarëkombëtare, me transmetim në gjithë

¹⁷ “Përdorimi i veprave për procedura gjyqësore, administrative dhe procedura të tjera zyrtare” parashikon se: “Veprat me të drejtë autori do të lejohen të riprodhohen dhe të përcillen për publikun, për rastet konkrete, pa autorizimin e autorit ose të titullarit të së drejtës së autorit dhe pa shpërblim, për kryerjen e detyrave që lidhen me sigurinë publike, për përdorimin dhe kryerjen e procedurave gjyqësore, administrative, parlamentare dhe procedurave në arbitrazh, përveçse në rastin e përmbledhjeve”.

territorin e Shqipërisë, si dhe për shkak të shikueshmërisë së madhe që kanë, apo ndikimit në publikun e gjerë që e ndjek (përfshirë edhe fashën e orarit kur ai transmetohet). Nga këqyrja e verifikimi që KMD i bëri shikueshmërisë së këtij emisionit në YouTube, rezulton që ai ka një shikueshmëri prej 40 K, pra 40.000 shikues dhe 230 komente të shikuesve.

Për rrjedhojë, edhe ndikimi që ata kanë është i madh tek publiku që i drejtohet, dhe për këtë arsye, si dhe për faktin që ndër të tjera, ata kanë karakter informues e edukues, kujdesi për gjuhën e përdorur duhet të jetë i shtuar dhe i përhershëm.

“Megjithëse media mund të mos jetë përgjegjëse për veprimet, qëndrimet ose sjelljet e individëve, ajo është pa diskutim e plotfuqishme në formimin e opinionit publik, theksimin e çështjeve apo perspektivave që mund të jenë objekt i debateve publike. Media gjithashtu mund të jetë një mjet shumë i fuqishëm për promovimin e barazisë në shoqëri.

Këshilli i Europës në Rekomandimet për Barazinë midis Burrave dhe Grave në Media (nr. R84-17) nënvizon se “media luan një rol të rëndësishëm në formimin e qëndrimeve dhe vlerave sociale dhe gjithashtu ofron një potencial shumë të madh si instrument të ndryshimeve sociale”¹⁸.

Referuar sa më lart, Komisioneri vëren se, në parim, pavarësisht faktit se, Televizioni mund të mos jetë përgjegjës për shprehjet e përdorura nga të ftuarit në emisione të ndryshme, ai mban përgjegjësi për shpërndarjen e tyre, nëpërmjet kanaleve të ndryshme të informimit si: ritransmetimet, you tube, facebook, instagram, tik-tok, etj. Në këtë këndvështrim, Televizioni, mban përgjegjësi dhe duhet të tregohet tejet i kujdesshëm që të mos shpërndajë përmbajtje të materialit, i cili në vetvete mund të përbëjë gjuhë urrejtje.

Mbështetur në sa më sipër, e referuar rastit konkret, Komisioneri vlerëson se, nga Televizioni Klan, pavarësisht kërkesës specifike të Komisionerit, nuk janë ndërmarrë veprime konkrete dhe efektive, në kundërshtim me sa citohet në shkresën e tyre me nr. 690/01 prot., datë 25.06.2024, lidhur me pezullimin e transmetimit të videos në kanalet zyrtare të Tv Klan (referuar kanalit zyrtar të Tv Klan në You Tube).

Por, nga ana tjetër, Komisioneri vlerëson faktin që, si nga ana e drejtuesit të emisionit, e po ashtu edhe pjesëmarrësve, të ftuarve të tjerë në të, është mbajtur qëndrim kundërshtues e distancues përmes reagimit të tyre të menjehershëm përkundëjt cilësimit të deklaratës së Myftinisë Tiranë, nga ana e z. H, si nxitëse apo pjesë të islamit politik, apo se Myftinia po bën thirrje politike bazuar në fe.

B. Lidhur me shprehjet dhe gjuhën e përdorur nga z. H

Në mediat shqiptare, jo në pak raste, është konstatuar se kultura e fjalës së përdorur nuk është e duhura. Njëkohësisht, është vënë re jo në pak raste jemi ndeshur me fenomenin e nxitjes, përdorimit

¹⁸ Botimi i këtij dokumenti është mbështetur financiarisht nga Zyra e Marrëdhënieve me Publikun e Ambasadës së SHBA.-së në Tiranë.

dhe përhapjes së “gjuhës së urrejtjes” në publik për kategori apo grupe shoqërore, pa reflektuar asnjë ndjenjë përgjegjësie për fjalën e thënë në median e shkruar dhe atë televizive.

Liria e shprehjes buron nga parashikimet përkatëse në aktet juridike ndërkombëtare dhe standardet minimale të saj rezultojnë të përcaktuara në aktet ndërkombëtare të detyrueshme në nivel të përgjithshëm ndërkombëtar dhe në nivel rajonal. Shtetet palë e kanë për detyrë t’i inkorporojnë të drejtat dhe liritë në legjislacionin vendas dhe, në rast të cenimit të tyre, të mundësojnë mjete juridike për të rivendosur të drejtat e shkelura.

Duke mbajtur parasysh, hierarkinë e normave juridike të sanksionuara në nenin 116 të Kushtetutës, i cili sanksionon epërsinë e të drejtës ndërkombëtare të ratifikuar nga Republika e Shqipërisë mbi ligjet e brendshme, Konventa Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore, në referim edhe të evokimit që i bëhet asaj në nenin 17/2 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, merr një status kushtetues në të drejtën tonë të brendshme.

Për rrjedhojë logjike edhe praktika e Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut (KEDNJ), me anë të të cilave bëhet interpretimi i Konventës, ka fuqinë e Konventës.

KEDNJ është forma më e rëndësishme e shprehjes së angazhimit të shteteve anëtare të Këshillit të Evropës për vlerat e demokracisë, paqes dhe drejtësisë dhe nëpërmjet tyre, për respektimin e të drejtave dhe lirive themelore të individëve që jetojnë në këto shoqëri. Kjo Konventë përmban parashikime të rëndësishme mbi lirinë e shprehjes, ku përveç mbrojtjes që i siguron kësaj të drejte, përcakton edhe kufizimet përkatëse.

Në nenin 9, KEDNJ, parashikon se: *“Liria e mendimit, e ndërgjegjes dhe e fesë”*, citohet se: *“1. Çdokush ka të drejtën e lirisë së mendimit, të ndërgjegjes e të fesë; kjo e drejtë nënkupton lirinë për të ndryshuar fenë ose besimin dhe lirinë, qoftë individualisht ose kolektivisht, publikisht ose privatisht nëpërmjet kultit, mësimdhënies, praktikave dhe kryerjes së riteve. 2. Liria e shfaqjes së fesë ose besimeve të dikujt nuk mund t’i nënshtrohet kufizimeve të tjera, përveç atyre të parashikuara nga ligji dhe që përbëjnë masa të nevojshme në një shoqëri demokratike në interes të sigurisë publike, për mbrojtjen e rendit publik, të shëndetit ose të moralit ose për mbrojtjen e të drejtave dhe të lirive të të tjerëve.”*

Në Nenin 10, të KEDNJ-së parashikohet shprehimisht:

“1. Çdokush ka të drejtën e lirisë së shprehjes. Kjo e drejtë përfshin lirinë e mendimit dhe lirinë për të marrë ose për të dhënë informacione dhe ide pa ndërhyrjen e autoriteteve publike dhe pa marrë parasysh kufijtë. Ky nen nuk i ndalon Shtetet që të kërkojnë licencimin e ndërmarrjeve të transmetimit kinematografike ose televizive.

2. Ushtrimi i këtyre lirive që përmban detyrime dhe përgjegjësi, mund t’u nënshtrohet atyre formaliteteve, kushteve, kufizimeve ose sanksioneve të parashikuara me ligj dhe që janë të nevojshme në një shoqëri demokratike, në interes të sigurisë kombëtare, integritetit territorial ose

sigurisë publike, për mbrojtjen e rendit dhe parandalimin e krimit, për mbrojtjen e shëndetit ose të moralit, për mbrojtjen e dinjitetit ose të të drejtave të të tjerëve, për të ndaluar përhapjen e të dhënave konfidenciale ose për të garantuar autoritetin dhe paanshmërinë e pushtetit gjyqësor.”

Në paragrafin e parë të këtij neni përkufizohen të drejtat e mbrojtura, ndërkohë që në paragrafin e dytë të tij, përcaktohen rrethanat në të cilat një shtet në mënyrë të legjitimuar mund të ndërhyjë tek ushtrimi i lirisë së shprehjes. Për më tepër, neni 10 i KEDNJ-së, mbron jo vetëm përmbajtjen e informacionit dhe ideve, por edhe formën në të cilën janë shprehur ato. Kështu, dokumentet e shkruara, transmetimet në radio dhe televizione, pikturat, filmat, apo edhe sistemet e informacionit elektronik janë gjithashtu të mbrojtura sipas këtij neni. Për pasojë, mjetet e prodhimit dhe komunikimit, transmetimit ose shpërndarjes së informacionit dhe ideve mbulohen gjithashtu nga neni 10, i KEDNJ dhe institucionet për mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe gjykatat duhet të jenë të ndërgjegjshëm për zhvillimet e shpejta teknologjike dhe mënyrës së si liria e shprehjes mund të ndahet nëpërmjet mënyrave të tilla.

Mbështetur në paragrafin 2, të nenit 10 të KEDNJ-së, autoritetet vendase në çdonjërin nga Shtetet Kontraktues mund të ndërhyjnë me ushtrimin e lirisë së shprehjes, kur plotësohen 3 (tre) kushte së bashku¹⁹:

1. Ndërhyrja (në kuptimin e “formalitetit”, “kushtit” ose “sanksionit”) parashikohet me ligj;
2. Ndërhyrja ka si qëllim të mbrojë një ose më shumë nga interesat ose vlerat e mëposhtme: sigurimin kombëtar; integritetin territorial; sigurinë publike; ndalimin e krimit dhe mbrojtjen e rendit; mbrojtjen e shëndetit; moralit; reputacionin ose të drejtat e të tjerëve; ndalimin e zbulimit të informacionit të marrë në konfidencë, dhe garantimin e autoritetit të paanshmërisë së gjyqësorit;
3. Ndërhyrja është e nevojshme në një shoqëri demokratike.

Nevoja për të mbrojtur “të drejtat e të tjerëve” është një moment i rëndësishëm kufizues për të drejtën e shprehjes. Në çështjen *Engels and Others*, GJEDNJ është shprehur se: “*nuk ka arsye që të mohosh lirinë e shprehjes, por vetëm të dënosh ushtrimin abuziv të asaj lirie.....*”²⁰.

Më tej, Gjykata ka garantuar lirinë e medias duke u shprehur në mënyrë të përsëritur se: “*...kërkesa e përgjithshme që gazetarët të distancohen sistematikisht dhe formalisht nga përmbajtja e një citimi që mund të çojë në fyerje apo provokim të të tjerëve, apo të dëmtojë reputacionin e tyre nuk pajtohet me rolin e shtypit për të ofruar informacion mbi çështjet e ditës, opinionet dhe idetë.*”²¹

Liria e shprehjes është një e drejtë Kushtetuese, e cila garantohet nga neni 22, pika 1, i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë ku parashikohet shprehimisht: “*Liria e shprehjes është e garantuar.*”

¹⁹ Carss-Frisk, M., Një udhëzues për zbatimin e Nenit 10 të Konventës Evropiane – Liria e Shprehjes;

²⁰ Engels and Others kundër Hollandës, 1976.

²¹ Thoma kundër Luksemburgut/64; Albert-Engelmann-Gesellschaft mbH kundër Austrisë.

Liria e shprehjes, përfshin lirinë e mendimit dhe lirinë për të marrë dhe për të shprehur ose për të dhënë informacione dhe ide pa ndërhyrje. Liria e mendimit dhe e shprehjes janë thelbësore për çdo shoqëri dhe përbëjnë gurin e themelit për zhvillimin e çdo personi dhe çdo shoqërie të lirë dhe demokratike.

Liria e mendimit, nuk i nënshtrohet asnjë kufizimi apo ndërhyrje. Asnjë person nuk mund të jetë subjekt i asnjë ndalimi ose kufizimi, për shkak të mendimeve/opinioneve të tij aktuale, të perceptuara apo të supozuara. Të gjitha format e mendimit janë të mbrojtura, duke përfshirë mendimet politike, shkencore, historike, morale ose të natyrës fetare. Liria e shprehjes, përfshin shprehjen/dhënie dhe marrjen e komunikimeve në çfarëdolloj forme të ideve dhe mendimeve, të cilat janë të transmetueshme tek të tjerët. Kjo lloj lirie nuk është absolute dhe është subjekt i kufizimeve. Ushtrimi i lirisë së shprehjes përmban në vetvete detyrime dhe përgjegjësi.

Liria e shprehjes është objekt i kufizimeve sipas përcaktimit të nenit 17, të Kushtetutës. Sipas kësaj dispozite kushtetuese, kufizimi i të drejtave dhe lirive të parashikuara në Kushtetutë mund të vendosen vetëm me ligj, për një interes publik ose për mbrojtjen e të drejtave të të tjerëve. Kufizimi duhet të jetë në përpjesëtim me gjendjen që e ka diktuar atë. Këto kufizime nuk mund të cenojnë thelbin e lirive dhe të të drejtave dhe në asnjë rast nuk mund të tejkalojnë kufizimet e parashikuara në Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Referuar KEDNJ, kufizimi i këtyre të drejtave përcaktohet nga neni 9/2 dhe 10/2 si dhe nenit 17 të saj.

Këto parashikime shkojnë në të njëjtën linjë edhe me rregullimin dhe nivelin e kufizimeve të zbatueshme për këto të drejta, të parashikuara nga traktatet e të drejtave të njeriut në kuadër të Kombeve të Bashkuara, të cilat vendi ynë i ka ratifikuar, sikurse është Pakti për të Drejtat Civile dhe Politike. Ky traktat i të drejtave të njeriut rregullon ushtrimin dhe kufizimet e zbatueshme për këto të drejta në nenet 18/3 dhe 19/3 të tij të marra së bashku me nenin 20/2.

Sipas Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut (në vijim GJEDNJ), kufizimet e vendosura nga neni 10/2 i KEDNJ, zbatohen jo vetëm për 'informacionet' ose 'idetë' që priten në mënyrë të favorshme ose konsiderohen si jo fyese ose si çështje indiferente, por edhe për ato që ofendojnë, tronditin ose shqetësojnë shtetin ose çdo sektor të popullsisë. Të tilla janë kërkesat e atij pluralizmi, tolerance dhe mendje gjerësie pa të cilat nuk ka 'shoqëri demokratike'. Kjo do të thotë, ndër të tjera, se çdo 'formalitet', 'kusht', 'kufizim' ose 'dënim' i vendosur në këtë sferë duhet të jetë në proporcion me qëllimin legjitim të ndjekur'. (*Handyside kundër Mbretërisë së Bashkuar, vendimi datë 7 dhjetor 1976, paragrafi 49*).

Toleranca dhe respekti për dinjitet të barabartë të të gjitha qenieve njerëzore përbëjnë themelet e një shoqërie demokratike dhe pluraliste. Duke qenë kështu, si një çështje parimi mund të konsiderohet e nevojshme që në shoqëri të caktuara demokratike të dënohen apo edhe të parandalohen të gjitha format e shprehjes të cilat përhapin, nxisin, promovojnë apo justifikojnë urrejtjen të bazuar tek mungesa e tolerancës. (*Erbakan kundër Turqisë, vendimi 6 korrik 2006, paragrafi 56*)

Ligji “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, i ndryshuar, i cili rregullon zbatimin dhe respektimin e parimit të barazisë dhe mosdiskriminimit në lidhje me një listë jo shteruese shkaqesh, duke përfshirë edhe gjininë, ndalon çdo formë të shprehjes në publik, me çdo mjet, të promovimit, nxitjes së denigrimit, urrejtjes ose shpifjes, çdo shqetësim, fyerje, stereotip negativ, stigmatizim ose kërcënim ndaj një personi ose grupi personash, si dhe çdo justifikim i të gjitha formave të shprehjes për këto shkaqe. Këto shprehje, përbëjnë “gjuhë urrejtje”, e cila sipas ligjit përbën një nga format e shfaqjes së diskriminimit.

Kufizimi i gjuhës së urrejtjes duket se kërkon një pajtim të dy grupeve të vlerave: kërkesat e shoqërisë demokratike për të lejuar debat të hapur dhe autonomi dhe zhvillim individual me detyrimin gjithashtu bindës për të parandaluar sulmet ndaj komuniteteve a grupeve vulnerabël dhe për të siguruar pjesëmarrjen e barabartë dhe jodiskriminuese të të gjithë individëve në jetën publike.

Lidhur me dyshimin e arsyeshem për përdorim të gjuhës së urrejtjes nga ana e z. A. H, në emisionin “Opinion”, të datës 22.05.2024, Komisioneri ka analizuar regjistrimet e vëna në dispozicion përmes CD-së nga autoriteti përkatës që mban dhe autorësinë e këtij materiali, televizionit kombëtar Tv Klan.

Përsa më sipër, Komisioneri saktëson se, ka analizuar shprehjet e gjuhën e përdorur nga z. H, referuar si më lart, të cilat i ka vlerësuar *se potencialisht kishin premisa për një gjuhë që shkon në tejkalim të lirisë së shprehjes*.

Në kontekst të shprehjeve e gjuhës së përdorur në pasazhin, dialogun sipërcituar, si dhe qëndrimin e z. H, Komisioneri, thekson se:

Së pari, shprehjet dhe gjuha e përdorur gjatë emisionit nga z. H, janë analizuar duke i kushtuar një rëndësi të veçantë faktit që janë përdorur në një televizion kombëtar si Tv Klan, në një orar dhe në kushtet kur shikueshmëria e këtij emisioni nga publiku është e konsiderueshme.

Po ashtu, duke patur në konsideratë edhe faktin se, emisioni në fjalë ishte publik dhe lehtësisht i aksesueshëm në faqen youtube²², duke bërë të mundur që jehona e shprehjeve të përdorura të ketë një përhapje të gjerë në opinionin publik. Nga këqyrja e verifikimi që KMD i bëri shikueshmërisë së këtij emisioni në YouTube, rezultoi që ka një shikueshmëri prej 40 K, pra 40.000 shikues dhe 230 komente të shikuesve.

Së dyti, duke patur në konsideratë, personalitetin e figurën e z. H, si një person publik, aktivist i Shoqërisë Civile²³, i cili në këtë cilësi ishte i ftuar në këtë emision/televizion apo dhe televizione e media të tjera, për të analizuar e shprehur opinione për ngjarje të ndryshme shoqërore, Komisioneri

²² <https://www.youtube.com/watch?v=fSMshJzv-Lw>

²³ Referuar pjesëmarrjes së tij në emision në cilësinë e aktivistit të Shoqërisë Civile.

vëren se, padiskutim, figura dhe fjala e tij është me ndikim dhe impakt të gjerë në publik. Komisioneri vëren se, në rrjetin social facebook, në faqen e tij personale, z. H ka 5789 ndjekës.

Së treti, Komisioneri, ka analizuar në mënyrë të kujdesshme parashtrimet dhe qëndrimin e mbajtur nga ana e z. H, nëpërmjet shkresës dërguar KMD-së, me datë 31.07.2024, lidhur me deklaratimet e tij kundrejt Komunitetit Mysliman, Myftinisë së Tiranës, besimtarëve myslimanë, ndër të tjera: “Mu duk e tmerrshme deklarata e Myftinisë, me thënë të drejtën, sepse për herë të parë po lexoj që Islami politik, ai që ka nxitur terrorizmin anë e mbanë botës...islami që edhe sot e kësaj dite i shpie njerëzit në vrasje masive... ..shiko Sirinë, Afganistanin...cfarë janë talebanët, a janë myslimanë talebanët? Islam politik është ai..

... Shqipëria ka patur 200 luftëtarë në Siri...ky është Islami politik...dërgon gruan, dërgon fëmijët aty të luftojnë...

... Ku e di Myftinia e Tiranës se çka mendojnë taksapaguesit shqiptarë? ...që do të thotë, për herë të parë unë ndjej rrezikun e ekstremizmit të dhunshëm. Ky është ekstremizëm i dhunshëm, çuditem se si autoritet përgjegjëse në Shqipëri nuk kanë reaguar...”

Për sa më lart, Komisioneri vlerëson se:

Megjithë parashtrimin e gjatë, shpjegues dhe të hollësishëm të depozituar nga z. H, në thelb mungon reflektimi dhe kërkimi ndjesë lidhur me debatin dhe diskutimin e tij në emisionin televiziv në fjalë. Parashtrimet dhe shpjegimi i z. H, është veçse justifikues dhe përforcues i shprehjeve sulmuese, stigmatizuese kundrejt Myftinisë Tiranë. Në asnjë fjali të parashtrimeve të tij, ai nuk e ndjen veten përgjegjës për ndonjë shprehje fyese, ofenduese, gjuhë të papërshtatshme të artikuluar, qoftë edhe "nxitimthi" ndaj Komunitetit Mysliman, Myftinisë Tiranë, më emisionin “Opinion” të datës 22.05.2024, objekt analize.

E drejta e shprehjes është një nga të drejtat më themelore të njeriut, dhe si e tillë është e garantuar me Kushtetutë. Por, me këtë të drejtë nuk duhet abuzuar, akuzuar, sulmuar të tjerët me gjuhë që përçon urrejtje, diferencim për shkak të mendimit ndryshe.

Më konkretisht, citojmë si vijon, nga parashtrimet e z. H:

“.....Sot feja në Shqipëri po përpiqet të fitojë pikë nëpërmjet diskriminimit, vuajtjes, urrejtjes...po i diskriminon ja p.sh dy zonjatdhe po i shtyn njerëzit, po krijon intolerancë në një shoqëri që sot vuan nga probleme të jashtëzakonshme.

.....Kishte kohë që nuk kishte ndodhur terrori e presioni psikologjik sa nga feja, sa nga një pjesë e shoqërisë, e amplifikuar edhe nga media, të ngrihej në nivele kaq të larta, sa të përbënte kërcënim për dhunë ndaj kujtdo që është pro martesës në seks të njëjtë.

..... Në të njëjtën kohë e kam bërë të qartë që përfshirja në politikë e fesë është tepër e gabuar dhe se historikisht kurdo feja është bërë politike atëherë ajo ka prodhuar viktima. Këtë se them unë, por historia dhe ajo tepër e freskët.

.....martesa e të cilave zgjoi kaq shumë reagime e urrejtje ndaj tyre, përfshi edhe komunitetet zyrtare fetare në vend.

.....i jam referuar fesë në tërësinë e saj ideologjike dhe kulturore dhe nxitjes së urrejtjes që feja në tërësi është duke bërë përkundrejt komunitetit LGBTIQ në Shqipëri.

.....Ndër të tjera, Deklarata e Myftinisë Tiranë thotë: (e kam lexuar live në studio, kjo evidentohet nga materiali televiziv i regjistruar dhe transmetuar) “Ne këshillojmë dhe u bëjmë thirrje institucioneve të jenë të kujdesshëm ndaj ngjarjeve të tilla duke mos u profilizuar në drejtim të kundërt me pjesën dërrmuese të votuesve dhe taksapaguesve shqiptarë.”

.....lexohet qartazi thirrja e urrejtjes që Myftinia e Tiranës ka bërë duke i kërkuar institucioneve publike në Shqipëri, të cilat në bazë të Kushtetutës janë laike dhe të pavarura nga besimet fetare, për të mos mbajtur një qëndrim mbështetës përkundrejt martesës së dy zonjave dhe në tërësi ndaj komunitetit LGBTI në Shqipëri. Në bindjen time, fakti që një shoqatë me bazë fetare jo vetëm ndërmerr një qëndrim publik, por ju bën thirrje institucioneve për të “mos u profilizuar në drejtimin e kundërt me pjesën dërrmuese të votuesve dhe taksapaguesve shqiptarë”, - është një qëndrim, e para që shkon kundër Kushtetutës, por së dyti politik.

.....Por votimi është një akt politik personal dhe tendenca e politizimit të votës nga ana e Myftinisë Tiranë, mendoj është e gabuar.

.....Nisur nga ky argument, pra që tashmë një organizatë e caktuar, në kundërshtim me Kushtetuën, po shpreh dhe mban një qëndrim politik, duke kërcënuar institucionet që të mos dalin kundër “pjesës dërrmuese të votuesve”, kam shprehur mendimin tim, i cili është i vërtetuar historikisht në kohë dhe që ende vijon të ndodhë, të asaj që konsiderohet “Islami politik” dhe dëmit e shkatërrimit që ai ka sjellë e që ende vijon të sjellë kudo në botë. Po në këtë kuadër, kam përmendur Iranin, Afganistanin, Irakun dhe Sirinë, si shembuj të shfaqjes së islamit politik. Sidoqoftë, në asnjë moment të fjalëve apo thënieve të mia, nuk kam përmendur dhe as do ti lejoja vetes të përmendja, besimtarët myslimanë shqiptarë, qoftë si individë apo si një përkatësi në një komunitet të caktuar

..... Por, kjo nuk duhet të na ndalojë, që të diskutojmë me mendje të hapur, rreziqet që vijnë kurdo feja në Shqipëri kërkon të bëhet faktor politik dhe të diktojë jetën e jo-besimtarëve në vend.”

Pra, z. H i përmbahet deklarimeve të shprehura në këtë emision, edhe kur një pjesë e tyre ka qenë fyese dhe denigruese.

Sipas z. H, deklarata e Myftinisë Tiranë është qartazi thirrja e urrejtjes, duke i kërkuar institucioneve publike në Shqipëri për të mos mbajtur një qëndrim mbështetës ndaj dy zonjave, etj.

Në ndryshim nga një pjesë e vendeve të botës, në ndryshim edhe me sa pretendon z. H-organizatat fetare në Shqipëri (katolike, ortodokse, bektashi apo myslimane), në historikun e tyre, të paktën nga viti 1912 e në vijim, nuk kanë përçuar as gjuhë urrejtjeje, as përçarëse. Përkundrazi, kanë predikuar harmoninë, paqen, mirësinë, pajtimin në mes njerëzve, pa dallim. Besimet fetare në Shqipëri, në

rrugëtimin e tyre kanë manifestuar vlera, që janë bërë pjesë e kombit shqiptar në përballimin e sfidave të historisë.

Në kundërshtim me sa pretendon z. H, organizatat fetare në Shqipëri, e konkretisht, Bashkësia Islame, nuk është organizuar apo ka predikuar e imponuar Islamin Politik, sipas termi që njihet në literaturë, kur një organizëm i tillë përmes doktrinës fetare, apo deformimit të saj, tenton të imponojë rregulla, norma, më jetën shoqërore, politike e shtetërore.

Duke ju referuar përmbajtjes së diskutimeve, z. H, Islamin politik (term të cilin nuk e shpjegoi në fjalën e marrë gjatë emisionit) e njëjtëson me Komunitetin Mysliman (referuar deklarimit, pohimit të tij, lidhur me perifrazimin që z. F bën në momentin e lidhjes direkte në emision me z. T, Myfti i Tiranës).

Lidhur me përkufizimin e termi *Islam Politik*, Komisioneri i referohet përkufizimit të *Oxford Bibliographies*²⁴, i cili, ndër të tjera, shpjegon se:

“Termi Islam politik i referohet në përgjithësi çdo interpretimi të Islamit që shërben si bazë për identitetin dhe veprimin politik. Më konkretisht, i referohet lëvizjeve që përfaqësojnë mobilizimin politik modern në emër të Islamit, një prirje që u shfaq në fund të shekullit të 20-të.

... muslimanët angazhohen në shumë lloje të ndryshme të aktiviteteve politike që nuk përfshihen në diskutimet e Islamit Politik. Kështu, termi zakonisht përdoret për të identifikuar një lloj specifik programi politik dhe nuk është thjesht një emërtim i përgjithshëm për çdo aktivitet politik në botën myslimane. Terma të tillë si “Islami politik” janë të papërshtatshëm këtu sepse ata i kornizojnë kërkimet tona akademike brenda një supozimi të marrë si i mirëqenë i shtrembërimit apo përvetimit të praktikave të sakta fetare.”

Komisioneri në analizë të sa më sipër vlerëson se:

- Qëndrimi i mbajtur nga z. H në përgjigjen e dërguar KMD-së, nuk reflekton një ndjesë publike karshi Klerit Mysliman apo besimtarëve myslimanë;
- Nëse qëllimi do të ishte ndjesa publike, ajo duhet të jetë e sinqertë dhe e qartë karshi deklarimit e cilësimit të përdorur në diskursin e tij përkundrejt besimtarëve myslimanë dhe klerit mysliman, specifikisht Myftinisë së Tiranës;
- Po ashtu, ajo duhet të përhapet në të njëjtën mënyrë e formë me atë që është përhapur a bërë deklarata apo gjuha e përdorur prej tij, pra në një media televizive kombëtare;
- Në parashtrimet e përcjella KMD-së, nuk reflektohet një kërkim ndjese nga ana e z. H përkundrejt besimtarëve myslimanë apo Myftinisë së Tiranës, por përkundrazi në të gjithë shpjegimet që i bën gjuhës së përdorur prej tij, vërehet përpjekja për të argumentuar e justifikuar deklaratat e bëra si dhe për të justifikuar se përse ato nuk mund të kategorizohen si gjuhë urrejtje apo diskriminuese.

²⁴ <https://www.oxfordbibliographies.com/display/document/obo-9780195390155/obo-9780195390155-0063.xml>

- Të njëjtin qëndrim ka mbajtur z. H edhe në postimin e bërë me datë 23.05.2024, në faqen e tij personale, në rrjetin social Facebook.
- Z. H identifikon deklaratën e Myftinisë Tiranë me Islamin Politik që ka nxitur terrorizëm anembanë botës- duke referuar Sirinë, Afganiztanin, talebanët, etj.

Në deklaratën e Myftinisë Tiranë nuk ka gjuhë urrejtje apo deklarime politike. Myftinia ka shprehur pikëpamjen dhe mendimin e saj në lidhje me një çështje shumë të debatueshme, siç është martesë civile mes personave të të njëjtit seks.

Fakti se ky mendim e pikëpamje e Myftinisë Tiranë (që përfaqëson një grup jo të papërfillshëm shoqëror), nuk është i njëjtë me personat apo grupet që përkrahin idenë e kundërt (pra, të lejimit të kësaj martese), nuk do të thotë dhe nuk duhet marrë si thirrje, gjuhë urrejtjeje, apo akt politik.

Në analizën që KMD i ka bërë gjuhës së përdorur në këtë emision nga z. H, ka vlerësuar se përdorimi i saj konsiderohet në tejkalim të lirisë së shprehjes të sanksionuar në nenin 14 të KEDNJ-së dhe nenin 22 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë.

Në këtë kontekst, KMD, në analizën e tij, i është referuar kufizimeve që parashikon KEDNJ për lirinë e shprehjes, të parashikuar në nenin 10, të saj dhe qëndrimit të mbajtur nga Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut.

Komisioneri vëren se, një deklaratë publike, pa asnjë “qëllim informacioni”, mund të përbëjë një abuzim të lirisë së shprehjes, sipas nenit 22 , të Kushtetutës së Shqipërisë dhe nenit 10, të KEDNJ-së, përse kohë që ato mbesin mendime apo opinione dhe nuk kthehen në fakte të provuara nga personi që i bën ato publikisht.

Deklaratat dhe format e tjera të shprehjes që bëhen online apo drejtëpërdrejtë në emisione televizive, e përmbushin detyrimisht kriterin e hapsirës publike, duke konsideruar përhapjen e tyre të gjerë dhe faktin që janë të aksesueshme prej kujtdo.

Komisioneri thekson se, nuk është e nevojshme që një akt të sjellë si rezultat pasoja konkrete negative për sa i përket nxitjes së urrejtjes; përkundrazi është e mjaftueshme që *përmbajtja e veprimit konkret të ketë predispozita objektive për të prodhuar një efekt të tillë.*

Komisioneri vëren gjithashtu se, duke nxitur ndasinë apo intolerancën nëpërmjet gjuhës së urrejtjes, mund të krijohen shqetësime apo krijohen pasoja.

Përveç sa më sipër, KMD gjykon se për rastin konkret është me vend të përmendet edhe Rekomandimi i Politikave të Përgjithshme Nr. 15 për Luftimin e Gjuhës së Urrejtjes, 8 Dhjetor 2015, i Komisionit Evropian kundër Racizmit dhe Intolerancës, i cili është një akt shumë i rëndësishëm, që u drejtohet qeverive të Shteteve anëtare të Këshillit të Evropës dhe që fokusohet në fenomenin e gjuhës së urrejtjes dhe pasojat e dëmshme të përdorimit të saj për individët, grupe të caktuara personash dhe shoqërinë në tërësi.

Gjuha e urrejtjes për qëllimin e Rekomandimit nënkupton përdorimin e një ose më shumë formave të veçanta të shprehjes - përkatësisht, avokimin, promovimin ose nxitjen e denigrimit, urrejtjes apo përgojimit të një personi ose grupi personash, si dhe çdo ngacmim, fyerje, stereotipizim negativ, stigmatizim ose kërcënim i një personi ose personave të tillë dhe çdo justifikim të të gjitha këtyre formave të shprehjes - që bazohet në një listë joshtruese të karakteristikave personale apo statusit që përfshin racën, ngjyrën, gjuhën, *fenë ose besimin*, kombësinë ose prejardhjen kombëtare apo etnike, si dhe prejardhjen prindërore, moshën, aftësinë e kufizuar, seksin, gjininë, identitetin gjinor dhe orientimin seksual.

Në këtë Rekomandim, elementët domethënës të konceptit “gjuhë urrejtje”, lidhen me:

- promovimin apo nxitjen e çfarëdo forme denigrimi, urrejtjeje apo përgojimi, si edhe ngacmimin, fyerjen, stereotipizimin negativ, stigmatizimin apo kërcënimin;
- përdorimin që synon jo thjesht të nxitë kryerjen e akteve të dhunës, frikësimit, armiqësisë apo diskriminimit, por edhe pritshmërinë e arsyeshme që ky përdorim të ketë këto efekte; dhe;
- shkakët që shkojnë përtej racës, ngjyrës, gjuhës, fesë apo besimit, kombësisë, prejardhjes kombëtare apo etnike apo prejardhjes prindërore.

“Shprehja” sipas këtij Rekomandimi përfshin fjalët dhe publikimet në çfarëdo formë, përfshirë edhe përmes medias të çdo forme, si edhe përhapjen dhe ruajtjen e tyre. Gjuha e urrejtjes mund të marrë formën e fjalëve të shkruara apo të shqiptuara, apo forma të tjera si foto, imazhe, shenja, simbole, piktura, muzikë, pjesë teatrale apo video. Ndërkohë që, format e shprehjes që janë në fushën e veprimit të Rekomandimit mund të përfshijnë edhe mohimin publik, banalizimin, justifikimin apo legjitimimin për krimet e gjenocidit, krimet kundër njerëzimit ose krimet e luftës, të cilat janë konstatuar nga gjykatat, si edhe lartësimin e personave për kryerjen e krimeve të tilla.

Nëpërmjet këtij Rekomandimi, ndër të tjera, shteteve palë u rekomandohet që “*të ofrojnë mbështetje individuale dhe kolektive për personat e shënjestruar nga gjuha e urrejtjes ...*”²⁵ si dhe “*të përdorin fuqitë rregullatore në drejtim të medias (përfshirë ofruesit e shërbimit të internetit, ndërmjetësit online dhe median sociale) që të promovojnë veprimet për të luftuar përdorimin e gjuhës së urrejtjes dhe të kontestojnë natyrën e papranueshme të saj, duke u siguruar njëkohësisht që masa të tilla të mos përbëjnë shkelje të lirisë së shprehjes dhe mendimit...*”²⁶ nëpërmjet ndërmarrjes së veprimeve të caktuara në këtë akt.

Praktika e GJEDNJ-së, gjithashtu, është e pasur lidhur me vendimmarrjet mbi çështjet, ku objekt gjykimi ka qenë gjuha e urrejtjes. Në çështjet Féret k. Belgjikës, (2007) dhe Vejdeland dhe të tjerë k. Suedisë, (2012), GJEDNJ ka pranuar se nxitja e urrejtjes mund të rezultojë në fyerje, tallje apo shpifje ndaj grupeve të caktuara të popullsisë, kur këto forma të shprehjes ushtrohen në mënyrë të papërgjegjshme, që nënkupton se është fyese në mënyrë të panevojshme, avokon diskriminimin

²⁵ Referuar pikës 5 të Rekomandimit të Politikave të Përgjithshme Nr. 15 për Luftimin e Gjuhes së Urrejtjes (2015)

²⁶ Referuar pikës 7 të Rekomandimit të Politikave të Përgjithshme Nr. 15 për Luftimin e Gjuhes së Urrejtjes (2015)

apo përdor gjuhë cenuese apo poshtëruese ose i imponohet publikut në mënyrë të pashmangshme dhe këto forma janë brenda fushës së veprimit të përkufizimit të Rekomandimit të sipërcituar.

Në çështjen Garaudy kundër Francës, (2003), GJEDNJ u mbështet në nenin 17 të KEDNJ-së dhe u shpreh se liria e shprehjes nuk mund të përdoret për të çuar në shkatërrimin e të drejtave dhe lirive të tjera, të garantuara nga Konventa. Këto vendime zbatojnë teorinë e paradoksit të tolerancës: një tolerancë absolute mund të çojë në tolerancën e ideve që nxisin mostolerancë dhe kjo e fundit mund të asgjësojë tolerancën²⁷.

Rekomandimi CM/Rek (2022)16, i Komitetit të Ministrave për shtetet anëtare për masat për luftën kundër gjuhës së urrejtjes, në pikën 9 të tij, citon ndër të tjera se: *“Vitet e fundit, gjuha e urrejtjes është përhapur gjithnjë e më shumë përmes internetit. Parandalimi dhe luftimi i gjuhës së urrejtjes në internet paraqet sfida specifike, pasi ajo mund të shpërndahet si kurrë më parë në të gjithë botën brenda pak sekondash. Ndonjëherë mund të mbetet vazhdimisht i disponueshëm në internet (shih Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (Gjykata), Delfi AS kundër Estonisë, nr. 64569/09, 16 qershor 2015 [Dhoma e Madhe], § 110; dhe Annen kundër Gjermanisë, nr. 3690/10, 26 nëntor 2015, § 67). Shtetet anëtare kanë detyrimin për të mbrojtur të drejtat e njeriut dhe liritë themelore edhe në mjedisin digjital (§ 1.1.3 i CM/Rec(2018)2 mbi rolet dhe përgjegjësitë e ndërmjetësve të internetit). Kjo përfshin detyrën për të mbrojtur individët kundër shkeljeve, përfshirë shkeljet e mundshme, të kryera nga persona të tjerë privatë dhe organizatat (Platforma “Ärzte für das Leben” kundër Austrisë, nr. 10126/82, 21 qershor 1988, §§ 32 e në vazhdim”.*

GJEDNJ ka trajtuar jo vetëm rastet e përdorimit të gjuhës së urrejtjes nga subjekte të caktuara, por edhe rastet kur nga subjekte të tjera në lidhura me ta, nuk është mbajtur qëndrim kritik ndaj përdorimit të kësaj gjuhe. Kështu, në çështjen *Erbakan kundër Turqisë*, 6 korrik 2006, GJEDNJ është shprehur se, në parim, mund të konsiderohet e nevojshme që në shoqëri të caktuara demokratike të dënohen apo edhe të parandalohen të gjitha format e shprehjes të cilat përhapin, nxisin, promovojnë apo justifikojnë urrejtjen të bazuar tek mungesa e tolerancës. Në çështjen *Handyside kundër Mbretërisë së Bashkuar 1976*, GJEDNJ është shprehur se e drejta e individëve, për të shprehur lirisht mendimet e tyre nuk duhet të “fyejë, tronditë apo shqetësojë” të tjerët. Në çështjen *Vejdeland dhe të tjerë kundër Suedisë*, GJEDNJ-ja mban qëndrimin se, në disa raste ndërhyrja në lirinë e shprehjes është e domosdoshme në një shoqëri demokratike, për shkak të mbrojtjes së reputacionit dhe të drejtave të të tjerëve.

Për të vlerësuar nëse ekziston rreziku që aktet e promovuara ose të nxitura nga gjuha e urrejtjes të ndodhin, Komisioneri ka marrë në konsideratë rrethanat e mëposhtme, në përputhje me frymën e Rekomandimit Nr. 15 të ECRI-t.

²⁷ Siniarska D.B, (2015) Manual për praktikantët e ligjit - Mbrojtja e së drejtës për lirinë e shprehjes sipas Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, faqja 12, paragrafi 1;

Debati dhe diskutimi për çështje të ndryshme është i nevojshëm veçanërisht për tema apo çështje sensitive, që janë në interes të opinionit të gjerë. Diskutime mbi informacione jo të bazuara shpesh çojnë në krijimin e paragjykimeve dhe stigmatizimin e personave për shkak të besimit apo bindjeve fetare. Ligjërime apo fjalime të tilla, të cilat i portretizojnë Komunitetin Mysliman, Myftininë e Tiranës dhe komunitetin fetar që ata përfaqësojnë, si “...Islami politik, i cili nxit terrorizëm të dhunshëm...islami që shpie njerëzit në vrasje masive... apo myslimanët si terroristë, të rrezikshëm...”, në rastin konkret, stimulojnë frikën, nxisin qëndrime negative, nxisin diskriminimin dhe për këtë arsye ato janë në kundërshtim me ligjin. Gjuha e përdorur nga z. H etiketon Komunitetin Mysliman, Myftininë e Tiranës dhe komunitetin fetar që ata përfaqësojnë, në një mënyrë të gabuar, duke i vendosur ata në pozita paragjyquese, duke i stereotipizuar, duke keqinformuar publikun.

Gjuha e përdorur nga z. H, është përcjellë në një kontekst të një debati të lindur si pasojë e diskutimit të një tematike krejtësisht tjetër, marrë indicien nga ceremonia e lidhjes kurorë të dy grave, aktiviste LGBTQI+, në terracën e godinës së Bashkisë Tiranë. Komisioneri thekson se, gjuha e përdorur mund të nxisë komente nga persona të ndryshëm në platformat sociale si You Tube, Facebook, etj, komente të cilat mund të jenë fyese, paragjyquese dhe krejtësisht të papërshtatshme.

Komisioneri evidenton faktin se, duke qenë një person aktiv në jetën publike nëpërmjet prezencës së tij në media, një aktivist i njohur dhe mbrojtës i shumë kauzave në shoqëri, z. H, ka aftësi për të ndikuar tek një publik i gjerë.

Duke u bazuar tek statusi i tij, ai mbart detyrime të shtuara, në raport me persona të tjerë të cilët nuk kanë një profil publik, për të treguar një vigjilencë të shtuar në lidhje me gjuhën që përdor gjatë ushtrimit të lirisë së shprehjes. Për shkak të statusit dhe ndikimit që ka tek të tjerët, ai duhet të tregojë një përgjegjshmëri më të madhe në lidhje me gjuhën e përdorur për të transmetuar qëndrimet, mendimet apo mesazhet e ndryshme. Pavarësisht qëllimit, perceptimi që shkon tek publiku mund të jetë krejt ndryshe, sidomos kur ata portretizohen negativisht.

Komisioneri gjykon se nuk është e gabuar të informohet publiku dhe të diskutohen tema sensitive që prekin grupe të ndryshme vulnerabël, por veshja dhe referimi i mendimeve apo perceptimeve personale, sidomos me konotacion negativ, përbën një qëndrim të gabuar dhe krijon premisa për paragjykime si dhe stereotipe negative. Në këtë kuptim, deklarimi dhe gjuha e përdorur nga z. H, cituar më lart në këtë vendim, përbën një qëndrim jo profesional, jo informues, paragjyques dhe nga ana tjetër krijon negativitet kundrejt një grupi specifik shoqëror që janë besimtarët myslimanë, apo qoftë dhe Komuniteti Mysliman e Myftinia e Tiranës, dhe duke i shqetësuar ato dhe duke krijuar premisa për sjellje diskriminuese kundrejt tyre.

Në çështjen Norwood kundër Mbretërisë së Bashkuar (2004), aplikanti, një organizator rajonal i Partisë Kombëtare Britanike vendosi në dritaren e apartamentit të tij një poster që paraqiste Kullat Binjake në flakë, me fjalët “Islami jashtë Britanisë – Mbroti popullin britanik” dhe simbolin e gjysmëhënës dhe yllit brenda shenjës së ndalesës. Gjykatat e vendit e dënuan aplikantin për shkelje

të rendit publik dhe Gjykata Evropiane u pajtua me këtë vendim, duke argumentuar se dënimi i Norëood nuk shkelte Nenin 10 pasi “*fjalët dhe imazhet në poster përbënin shprehje publike të sulmit kundër të gjithë myslimanëve në Mbretërinë e Bashkuar*”. Një sulm i tillë i përgjithshëm, i ashpër kundër një grupi fetar, që e lidh grupin fetar në tërësi me një akt të rëndë terrorizmi, nuk është në përputhje me vlerat e shpallura dhe të garantuara nga Konventa, përkatësisht toleranca, paqja shoqërore dhe mosdiskriminimi²⁸.

Në çështjen Sanchez v. France (*Application no. 45581/15*, 15.05.2023), aplikanti, një politikan i zgjedhur, nuk kishte filtruar/fshirë në faqen e administruar prej tij në Facebook, mesazhet islamofobike të postuara nga palë të treta, ndjekës të tij në rrjetin social. Lidhur me këtë Gjykatat e vendit e dënuan penalisht politikanin, me arsyetimin se nuk kishte marrë masa për të fshirë dhe filtruar mesazhet e postuara në faqen e tij në Facebook, ku palë të treta përmes komenteve bënin thirrje islamofobike. GJEDNJ konstatoi se vendimet e gjykatave vendase janë bazuar në arsye të mjaftueshme, si përsa i përket përgjegjësisë që i atribuohet kërkuesit, në cilësinë e tij si politikan, për komentet e paligjshme të postuara në prag të zgjedhjeve në "murin" e tij në Facebook nga palë të treta, të cilët u identifikuan dhe u ndoqën penalisht si bashkëpunëtorë me të²⁹.

Në çështjen Centre of Societies for Krishna Consciousness in Russia And Frolov V. Russia (*Application no. 37477/11*, 23/02/2022), Gjykata Evropiane e dënoi Rusinë për përhapjen e një broshure të një organizate antisekt, e cila kishte përdorur shprehje armiqësore ose ide të përcjella si kult totalitar shkatërrimtar për shoqërinë ruse, që praktikojnë manipulim psikologjik. Gjykata vlerësoi se, edhe kur masat e marra nga qeveria nuk e kufizuan lirinë e kërkuesve për të shfaqur besimet e tyre nëpërmjet adhurimit dhe praktikës, termat armiqësorë që autoritetet shtetërore përdorën për të përshkruar lëvizjen e tyre mund të kenë pasur pasoja negative për ta dhe përbëjnë një ndërhyrje në të drejtat e tyre, sipas nenit 9 § 1 të Konventës. Në rastin konkret, një botim nga autoritetet shtetërore rajonale e përfaqësonte Shoqërinë e Krishna-s si një "kult totalitar" "shkatërrues" "lakmitar parash për shoqërinë ruse", dhe gjithashtu e akuzoi atë për "manipulim psikologjik" dhe "zombizim" të të rinjve. Publikimi iu shpërnda edukatorëve për përhapje të mëtejshme mes nxënësve të tyre dhe u vu gjithashtu në dispozicion për shkarkim nga faqja e internetit e qeverisë rajonale. Prandaj, Gjykata konstatoi se, duke përdorur gjuhë nënçmuese dhe pretendime të pabazuara për të përshkruar bindjet fetare të kërkuese dhe mënyrat në të cilat ato shprehen, autoritetet ruse kanë tejkaluar kufirin e tyre të vlerësimit. Gjykata vlerësoi gjithashtu se ankesa për trajtimin diskriminues, për të cilën qendra kërkuese pretendonte se ishte viktimë, është marrë parasysh në vlerësimin e mësipërm që çoi në konstatimin e shkeljes së nenit 9³⁰. Për këtë e dënoi Rusinë për përhapjen e një broshure të një organizate “anti sekt” e cila kishte përdorur “shprehje armiqësore” ose ide të përcjella si “kult totalitar”, “shkatërrimtar për shoqërinë ruse”, që praktikojnë “manipulim psikologjik” për të etiketuar një numër minoritetesh fetare, përfshirë DJ.

²⁸ Shih <https://tinyurl.com/ue88dkn7>

²⁹ <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-224928%22%5D%7D> /përkthim i KMD

³⁰ <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%2237477/11%22%5D%2C%22itemid%22:%5B%22001-213367%22%5D%7D> /përkthim i KMD

(Shiko gjithashtu Christian Religious Organization of J. 's Ëitnisses in the NKR i'. Armenia, nr. 41817/10, § 9, 16, 72, 74, 22 March 2022; Taganrog LRO and Others v. Russia, nr. 32401/10 dhe 19 të tjerë, § 157, 161-183, 7 qershor 2022; dhe Tonchev and Others v. Bulgaria, nr. 56862/15, § 61, 62, 13 dhjetor 2022.)

Kufizimi i “gjuhës së urrejtjes” duket se kërkon një pajtim të dy grupeve të vlerave: kërkesat e shoqërisë demokratike për të lejuar debat të hapur dhe autonomi dhe zhvillim individual me detyrimin gjithashtu bindës, për të parandaluar sulmet ndaj komuniteteve vulnerabël dhe për të siguruar pjesëmarrjen e barabartë dhe jodiskriminuese të të gjithë individëve në jetën publike. Në këtë kontekst, çështja thelbësore që shtrohet në çështjen objekt shqyrtimi, është pesha respektive që ka liria e shprehjes, në raport me të drejtën për të jetuar të lirë nga diskriminimi dhe për të gëzuar respekt të barabartë, të të gjithë personave pa dallim.

Në çështjen në fjalë, Komisioneri mban parasysh edhe mjetin nëpërmjet të cilit janë përhapur deklaratat. Komisioneri vlerëson se, përhapja e ligjëratave të tilla nëpërmjet medias audiovizive apo mediave sociale nëpërmjet internetit, janë shumë më e fuqishme dhe arrin te një publik shumë të gjerë. Mediat sociale apo interneti, siç është cituar edhe në Rekomandimin CM/Rek (2022)16, të Komitetit të Ministrave, kanë një mundësi shpërndarje si kurrë më parë në të gjithë botën brenda pak sekondash.

Komisioneri vlerëson se, gjuha e përdorur nga z. H, krijon në radhët e publikut dhe veçanërisht të atyre personave që nuk janë të mirë informuar, ndjenja keqkuptimi, refuzimi, e tek disa ndjenja urrejtje ndaj klerit mysliman specifikisht Myftinisë së Tiranës³¹ dhe komunitetit fetar të përfaqësuar prej tyre, besimtarëve myslimanë, duke i etiketuar si terroristë. Në çështjen Féret kundër Belgjikës³², GJEDNJ, ka mbajtur qëndrimin se: “.....një ligjëratë e tillë në mënyrë të paevitueshme do krijojë mes publikut – e veçanërisht mes atyre anëtarëve të publikut që nuk janë të mirëinformuar – ndjenja keqkuptimi, madje refuzimi e te disa, edhe urrejtje”.

Edhe pse deklaratat e bëra nga z. H, nuk drejtohen kundër individëve të caktuar, Kleri Mysliman dhe besimtarët myslimanë në Shqipëri, portretizohen dhe etiketohen si modele negative vetëm për shkak të besimit apo bindjeve të tyre fetare. Këto deklarata edhe pse nuk janë një kërcënim i drejtpërdrejtë ndaj një personi të caktuar, mund të kuptohen si deklarata që nxisin urrejtje. Pavarësisht qëllimit për të cilin janë thënë dhe pavarësisht se nuk i janë drejtuar një personi të caktuar, mënyra se si manifestohet një mendim i z. H, të cilat portretizojnë negativisht një grup shoqëror, perceptohet dhe portretizon Myftininë e Tiranës, Komunitetin Mysliman dhe komunitetit fetar që ata përfaqësojnë, besimtarët myslimanë, negativisht.

Komisioneri, në analizën e tij tërësore të vlerësimit të deklarimeve të z. H, lidhur me gjuhën e përdorur prej tij për rastin objekt shqyrtimi, ka mbajtur në konsideratë gjithashtu edhe qëndrimet e

³¹ Duke e cilësuar e njëjtësuar me Islamin Politik

³² Féret kundër Belgjikës, Kërkesa nr. 15615/07, 16 korrik 2009

reagimin e shprehur nga ana e pjesëmarrësve të tjerë të pranishëm në emision, si: përfaqësuesit të Kishës Katolike në Shqipëri, Dom Mark Pashku, znj. S. K, Këshilluese Sociale, znj. L. H, Psikologe, apo dhe të përfaqësueses së Organizatës Pro Mbrojtje së LGBT, deklaratën e së cilës³³, drejtuesi i emisionit e lexoi drejtëpërdrejtë në emision, duke cituar, ndër të tjera, si vijon:

“Deklarata e Altinit është e nxituar...shumë prej nesh jemi besimtarë myslimanë...më vjen keq për atë deklaratë...ne distancohemi nga krahasimi i myslimanëve me terroristët...”

Duke ju rikthyer çështjes Féret kundër Belgjikës, GJEDNJ, ka mbajtur qëndrimin se: *“.....ndonëse deklaratat e ankuesit nuk drejtoheshin kundër individëve të caktuar – anëtarë të komuniteteve të emigrantëve/refugjatëve, ata i shihnin ata kolektivisht nën një dritë negative dhe i portretizonin si kontingjent krimi dhe oportunist të prirur për të përfutur nga rezidenca e tyre në Belgjikë”.*

Gjykata Evropiane e Drejtësisë, në çështjen e Firmës Feryn (*Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding kundër Firmës Feryn NV, C-54/07, 10 korrik 2008*), ka mbajtur qëndrimin dhe ka pranuar se diskriminimi mund të shfaqet edhe në ato raste kur nuk mund të identifikohet një viktimë. Komisioneri vlerëson se në çështjen në fjalë, gjuha e përdorur përcjell një gjuhë urrejtje të pajustificuar, saqë edhe në mungesë të identifikimit të një individi konkret si viktimë diskriminimi, mosndëshkimi i një sjellje diskriminuese, do të cënonte rëndë arsyen e vetë ekzistencës së ligjit *“Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”*, i ndryshuar.

Ligji nr. 10221, datë 04.02.2010 *“Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”*, i ndryshuar, në nenin 3, pika 8 parashikon se: *“Gjuha e urrejtjes” është çdo formë e shprehjes në publik, me çdo mjet, e promovimit, nxitjes së denigrimit, urrejtjes ose shpifjes, çdo shqetësim, fyerje, stereotip negativ, stigmatizim ose kërcënim ndaj një personi ose grupi personash, si dhe çdo justifikim i të gjitha formave të shprehjes e bazuar në një listë joshteruese të shkaqeve, sipas nenit 1 të këtij ligji.”.*

Siç vërehet, në nenin e sipërcituar referohet *“...çdo formë e shprehjes në publik, me çdo mjet...”*, çka do të thotë që në kuptim të ligjit çdo mënyrë publike e të shprehurit që krijon premisën e parashikuar në këtë formë diskriminimi është dhe duhet hetuar. Aq e vërtetë është kjo, sa, është praktikë e gjerë e GJEDNJ që të hetojë dhe të shprehet edhe në rastet e përdorimit të gjuhës së urrejtjes me mjete tjera jo tradicionale si rrjete sociale, portale on line apo edhe komente nga përdoruesit.

Për këtë qëllim sjellim në vëmendje standardet e Këshillit të Evropës në lidhje me gjuhën e urrejtjes, nëpërmjet Rekomandimit nr. 15 i Politikës së Përgjithshme të ECRI-t *“Për luftimin e gjuhës së urrejtjes”*³⁴ (materiali në link), në bazë të cilit është mbështetur edhe legjislatori shqiptar në përkufizimin e kësaj forme diskriminimi në Ligjin *“Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”*, të ndryshuar. Po ashtu, edhe jurisprudencën dhe vendime konkrete të

³³ Sms dërguar z. B. F, e cila u lexuar prej tij në emision, shih minutat 1:21:19, të emisionit.

³⁴ <https://rm.coe.int/ecri-general-policy-recommendation-no-15-on-combating-hate-speech-alba/16809eb58e>

GJEDNJ-së në lidhje me format dhe mjetet e shprehura të gjuhës së urrejtjes dhe kuptimit të saj nga kjo gjykatë.³⁵

Në frymë të këtij rekomandimi dhe jurisprudencës së sipërcituar, shqetësimi lidhet me përdorimin e gjuhës së urrejtjes, pavarësisht nga mjeti i përdorur. Sidomos në rastet kur personi i prezumuar që ka përdorur gjuhë urrejtje e ka bërë këtë me zë dhe me figurë, i identifikuar me emër dhe mbiemër, në media me shtrirje kombëtare, ku është aksesuar nga çdo njeri dhe shpërndarë³⁶ nga platforma të tjera online.

Në përfundim, në lidhje me përdorimin e gjuhës së urrejtjes, rëndësi ka që përdorimi dhe emetimi i saj, pavarësisht mjetit të përdorur, ka ndodhur ose/dhe vazhdon të ndodhë dhe krijon shqetësim në shoqëri e akoma më tepër në këto grupe shoqërore të targetuara.

Përfundimisht, duke marrë në konsideratë të gjitha aspektet e analizuara më sipër, Komisioneri arrin në përfundimin se, gjuha e përdorur nga z. A. H, përbën gjuhë urrejtje kundër Myftinisë së Tiranës dhe komunitetit fetar të përfaqësuar prej tyre, besimtarëve myslimanë për shkak të bindjeve fetare. Mendimet dhe qëndrimet e shprehura prej tij, janë në tejkalim të lirisë së shprehjes dhe si të tilla ato nuk mund të gëzojë mbrojtje nga nenet 22 dhe 24 të Kushtetutës, nenet 9 dhe 10 të Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut dhe neneve 18 dhe 19 të Paktit Ndërkombëtar për të Drejtat Civile dhe Politike. Për të gjitha arsyet e mësipërme, Komisioneri vlerëson se kufizimi i gjuhës së urrejtjes është i domosdoshëm dhe proporcional.

Në nenin 33, pika 10, të ligjit nr. 10221/2010 “*Për Mbrojtjen nga Diskriminimi*”, të ndryshuar, parashikohet shprehimisht se: “*Vendimi përmban rregullimet dhe masat e duhura, duke caktuar edhe një afat për kryerjen e tyre*”, ndërsa mbështetur në nenin 33, pika 12, të po këtij ligji, përcaktohet se: “*Kur vendos masën, komisioneri siguron që ajo të jetë: a) e efektshme dhe parandaluese; dhe b) në përputhje me gjendjen që e shkaktoi vendosjen e masës*”. Ligji nuk ka përcaktuar masat që duhen ndërmarrë për rregullimin e situatës diskriminuese, atribut ky që është lënë në diskrecionin e Komisionerit. Në këtë kontekst, Komisioneri vendos rast pas rasti, se cilat janë rregullimet dhe masat që duhen marrë në mënyrë që të sigurojë mbrojtjen efektive nga diskriminimi të individëve që pretendojnë se janë viktimat të diskriminimit.

³⁵ Çështja Jersild kundër Denimarkës 23 Shtator 1994 – Fragmente nga dokumentar;

Çështja Gündüz kundër Turqisë 4 Dhjetor 2003 – Debat televiziv;

Çështja Erbakan kundër Turqisë 6 Korrik 2006 – Fjalim publik;

Çështja Pavel Ivanov kundër Rusisë 20 Shkurt 2007 – Artikull i shkruar;

Çështja Féret kundër Belgjikës 16 July 2009 – Fletëpalosje;

Çështja Delfi AS kundër Estonisë 16 Qershor 2015 – Koment në një portal në internet;

Çështja Belkacem kundër Belgjikës 27 June 2017 – Koment në Youtube;

Çështja Šimunić kundër Kroacisë 22 Janar 2019 – mesazhe në një ndeshje futbolli;

Çështja Beizaras dhe Levickas kundër Lithuanisë 14 January 2020 – Koment në Facebook;

Çështja Lilliendahl kundër Islandës 12 Maj 2020 – Koment në një artikull on line;

Çështja Zemmour v. France 20 dhjetor 2022 – Deklaratë në emision televiziv;

Çështja Valaitis kundër Lithuanisë 17 January 2023 – Koment në internet

³⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=fSMshJzv-Lw>

Sa më sipër, Komisioneri vlerëson se, masa e duhur për rregullimin e situatës diskriminuese duhet të jetë detyrimi i z. A. H, që të bëjë një deklaratë publike (verbale ose të shkruar) në një nga mediat televizive kombëtare, me anë të të cilës të distancohet në mënyrë të qartë nga përdorimi i gjuhës së urrejtjes kundër Myftinisë së Tiranës dhe besimtarëve myslimanë³⁷, si dhe të evitojë në të ardhmen përdorimin e saj.

PËR KËTO ARSYE :

Bazuar në nenin 32 dhe 33 pikat 10, 11 e 12, të ligjit nr. 10221/2010 “*Për Mbrojtjen nga Diskriminimi*”, i ndryshuar,

Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi,

V E N D O S I :

1. Konstatimin e diskriminimit në formën e “gjuhës së urrejtjes” të Myftinisë së Tiranës dhe komunitetit fetar që ata përfaqësojnë, besimtarëve myslimanë, për shkak të bindjeve fetare nga z. A. H, në emisionin “Opinion”, të datës 22.05.2024, në televizionin kombëtar Tv Klan.
2. Në referim të pikës 1 të këtij vendimi, z. H, në cilësinë e personit i cili ka konsumuar sjelljen diskriminuese si më sipër, të bëjë një deklaratë publike (verbale ose të shkruar), në një nga mediat televizive kombëtare, me anë të të cilës të distancohet nga përdorimi i gjuhës së urrejtjes kundër Myftinisë së Tiranës dhe besimtarëve myslimanë, si dhe të evitojë në të ardhmen përdorimin e saj.
3. Referuar pikës 1 të këtij Vendimi, Tv Klan, rekomandohet të marrë masa të menjëhershme për eliminimin/mbulimin e shprehjeve diskriminuese të përdorura nga z. H, në emisionin “Opinion” të transmetuar më datë 22 maj 2024, të publikuara në faqen www.youtube.com apo rrjete të tjera sociale të cilat i administron, brenda 5 (pesë) diteve nga marrja dijeni mbi këtë vendim.
4. Në referim të nenit 33, pika 11, të Ligjit “*Për Mbrojtjen nga Diskriminimi*”, të ndryshuar, brenda 30 (tridhjetë) ditëve nga marrja dijeni për këtë vendim, z. A. H, duhet të njoftojnë Komisionerin, lidhur me masat e marra për zbatimin e tij.

³⁷ Cilësimit të bërë prej tij si: Islam politik duke referuar Myftininë e Tiranës dhe terroristë duke referuar besimtarët myslimanë.

5. Në referim të nenit 33, pika 11, të Ligjit nr. 10221, datë 04.02.2010 “*Për Mbrojtjen nga Diskriminimi*”, të ndryshuar, moszbatimi i këtij vendimi sjell si pasojë ndëshkimin me gjobë, sipas parashikimeve të pikës 13, të po këtij neni.
6. Kundër këtij vendimi lejohet ankim në Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë Tiranë, brenda 45 ditëve nga marrja dijeni.

KOMISIONERI

Robert GAJDA